

Staat van Ede 2021

**Feiten en cijfers
over de gemeente Ede**

Rechtscentrum Strategie en Regie - 24 januari 2022

Inhoud

1.	Kerncijfers	7
	Bevolkingsgroei	7
	Bevolkingsdichtheid	8
	Verjonging en vergrijzing	8
	Migratie	9
	Huishoudensgrootte	10
	Opleidingsniveau	10
	Economische ontwikkeling	11
2.	Sociaal, veilig en gezond	12
	2.1 Veilig en gezond	12
	2.2 Meedoen	16
3.	Natuur en landbouw	20
	3.1 Stikstofuitstoot	20
	3.2 Natuur en landbouw	23
4.	Klimaat en energietransitie	25
	4.1 Uitstoot broeikasgassen	25
	4.2 Opwek duurzame energie en energieverbruik	27
	4.3 Warmtetransitie	29
	4.4 Duurzame mobiliteit	30
5.	Passend wonen	32
	5.1 Woningvoorraad	32
	5.2 Huizenprijzen	35
	5.3 Nabijheid van voorzieningen	36
	5.4 Woontevredenheid	37
6.	Vestigingsklimaat	39
	6.1 Werkgelegenheid	39
	6.2 Cultuur en sport	42
	6.3 Binnenstad	44
7.	Ede Gebiedsgericht Leefbare wijken en dorpen	46
	7.1 Veiligheid	46
	7.2 Sociale leefomgeving	47
	7.3 Fysieke leefomgeving	49
8.	Bronnenlijst	52

Inleiding

De gemeente Ede is een diverse en dynamische gemeente. Vanwege onze ligging en de combinatie van stad, platteland en natuur is het hier prettig wonen, werken en recreëren. Maar we hebben ook te maken met uitdagingen op maatschappelijke thema's. Zo staan we, mede ingegeven door de snelle bevolkingsgroei van onze gemeente, voor vraagstukken als het bouwen van voldoende woningen, een gezonde arbeidsmarkt en zorg voor onze natuur en inwoners. Als gemeente spelen wij een belangrijke rol in deze complexe opgaven.

In de eerste Staat van Ede stonden de ambities uit het bestuursakkoord 2018-2020 centraal. In deze tweede Staat van Ede ligt de nadruk op maatschappelijke thema's en kijken we vooruit.

Er is per thema een selectie gemaakt van de meest veelzeggende cijfers. Ieder hoofdstuk begint met een korte samenvatting van het thema. Daarna worden de ontwikkelingen in grafieken verder uitgediept en waar mogelijk geduid voor Ede, Gelderland en Nederland. Hierbij wordt ook gekeken naar trends door de jaren heen, waarbij we kijken naar een periode van tien jaar (van 2012 t/m 2021), mits de benodigde data beschikbaar is. Vanwege deze invalshoek wordt veelal gebruik gemaakt van landelijke databronnen, zoals het CBS. Waar mogelijk is bij de selectie van data aansluiting gezocht bij de vorige Staat van Ede. Veel van de benodigde data worden per definitie geleverd met een (forse) vertraging. Om die reden is niet alle data geheel actueel - wat betekent dat de gevolgen van bijvoorbeeld de coronacrisis nog niet overal kunnen worden meegenomen. Ook zijn veel van de gegevens over de jaren 2019 en 2020 nog voorlopig, wat betekent dat deze nog enigszins kunnen wijzigen. Tot slot is er een grote hoeveelheid data op gemeentelijk niveau die, vanwege de vergelijkbaarheid, niet (volledig) is opgenomen in deze Staat van Ede. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de Sociale Monitor, de Edese Impactmonitor Covid-19 en de Agrifoodmonitor.

Het gebruik van cijfers biedt inzicht in de stand en ontwikkeling van de -voor Ede- belangrijkste maatschappelijke thema's. Cijfers helpen om de situatie in Ede te vergelijken met die in Nederland en Gelderland. Ook bieden cijfers de mogelijkheid om trends door de jaren heen te duiden. De gesignaleerde trends en ontwikkelingen, zowel landelijk, provinciaal, als voor de gemeente Ede, geven inzicht en kunnen helpen bij het maken van bestuurlijke keuzes. De bespreking in de Staat van Ede richt zich op vijf maatschappelijke thema's, te weten:

- Sociaal, veilig en gezond
- Natuur en landbouw
- Klimaat en energie
- Passend wonen
- Vestigingsklimaat

Het is duidelijk dat de brede discussie over deze thema's zich niet laat vatten in een document met cijfers. De beschreven thema's zijn dan ook zeker niet uitputtend en worden bovendien in willekeurige volgorde besproken. Daarnaast kunnen de verschillende thema's onderling nauw met elkaar zijn verbonden; zo heeft bijvoorbeeld de woningbouwproblematiek niet alleen invloed op wonen en werken, maar ook op de leefbaarheid van wijken en dorpen. Met deze Staat van Ede bieden we een op cijfers gebaseerde analyse.

De huidige en vorige Staat van Ede zijn te downloaden via het online dataplatform Ede in Cijfers (<https://ede.incijfers.nl>).

De opbouw van de Staat van Ede is als volgt. Als eerste geven we een samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen op de thema's. In het daaropvolgende hoofdstuk bespreken we aan de hand van kerncijfers welke overkoepelende trends effect zullen hebben op onze gemeente. Daarna volgt een bespreking van de maatschappelijke thema's, gevolgd door een slothoofdstuk waarin het thema leefbaarheid wordt belicht vanuit een gebiedsgericht perspectief.

Belangrijkste ontwikkelingen in 2021

Ede blijft groeien

De Edese ontwikkeling kan op hoofdlijnen het beste geduid worden met het woord "groei". Groei die laat zien dat Ede zich in een schaa sprong bevindt. Zo is de bevolking in Ede in de afgelopen tien jaar fors gegroeid (met 9 procent). Begin 2022 woonden er meer dan 120.000 mensen in Ede. Ook op economisch vlak was er groei; het aantal banen in Ede is gestegen van 55.660 in 2012 naar 58.680 in 2020, terwijl het gemiddelde besteedbaar inkomen in dezelfde periode toenam van €40.200 naar €48.000. Deze verschillende varianten van groei hebben invloed gehad op Ede - en zullen dit naar verwachting ook in de toekomst hebben.

De bevolking vergrijs

In Ede is, net als in de rest van het land, sprake van een duidelijke daling van het aandeel jonge inwoners en een sterke stijging van het aandeel 65+-ers door de jaren heen. Het aandeel 65+-ers in Ede steeg van 15,8 procent in 2012 naar 18,7 procent in 2021. Het CBS heeft berekend dat in 2027 de levensverwachting op 65-jarige leeftijd iets minder dan 21 jaar is. In 2020 was dit 19,5 jaar. Dit betekent dat er een grotere groep oudere inwoners ontstaat, waarbij vooral de groep 85+-ers fors zal toenemen ten opzichte van nu.

Wijzigingen in aantallen uitkeringen, jeugdhulp en Wmo-maatwerkarrangementen

Het totaal aantal uitkeringsontvangers in Ede is, los van de AOW-uitkeringen, tussen 2012 en 2019 gedaald. Vooral het aantal werkloosheidsuitkeringen is in deze periode fors afgenomen, namelijk met 35,5 procent. Tegelijkertijd is het aantal bijstandsuitkeringen tussen 2012 en 2019 met ruim 17 procent gestegen, terwijl het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen met 1,7 procent daalde. Het percentage jongeren met een vorm van jeugdhulp is tussen 2015 en 2019 in Ede gestegen met 1,7 procent, maar in 2020 weer iets gedaald (met 0,3 procent). Gedurende 2015-2020 is het aandeel jongeren met jeugdhulp in Ede ongeveer 1 procent lager dan in Nederland en Gelderland. Het aantal Wmo-maatwerkarrangementen in Ede groeide aanzienlijk, met 29,6 procent.

Traditionele criminaliteit neemt af, minder zichtbare criminaliteit neemt toe

Op het gebied van veiligheid tekenen zich twee patronen af. Enerzijds neemt de traditionele criminaliteit (zoals geweldsdelicten, vermogensdelicten en vandalisme) al jaren af. Tussen 2012 en 2020 nam de geregistreerde criminaliteit in de gemeente bijvoorbeeld af van 57,6 naar 41,9 gevallen per 1.000 inwoners. Inwoners *voelen* zich ook veiliger; in 2013 gaf 39,3 procent van de Edese inwoners aan zich soms onveilig te voelen; in 2019 was dit 36,2 procent. Anderzijds nemen vormen van minder zichtbare criminaliteit, zoals cybercrime, juist toe. In Ede is het aantal gevallen van cybercrime tussen 2012 en 2020 toegenomen met 79,5 procent. De toename in horizontale fraude, zoals fraude met betaalproducten, fraude met online-handel en phishing, is nog veel groter; in Ede werden er in 2012 36 gevallen van horizontale fraude geregistreerd; in 2020 was dit aantal meer dan twintig keer zo groot (744).

Stikstofuitstoot in Ede blijft relatief zeer hoog en is niet afgenomen

In Ede werd per hectare in 2020 ruim drie keer zoveel stikstof uitgestoten dan in Gelderland en ruim vier keer zoveel als in Nederland. Door de jaren heen is het aantal landbouwbedrijven in Ede weliswaar afgenomen, maar dit heeft niet geleid tot afname van de stikstofuitstoot vanwege gelijktijdige toename van de bedrijfsgrootte. Vooral de hoeveelheid rundvee, het aantal kippen en het aantal geiten is in Ede flink toegenomen.

De energietransitie komt op gang, maar einddoelen zijn nog lang niet behaald

Ede heeft zich tot doel gesteld om onder andere de uitstoot van CO₂ te verminderen. Deze uitstoot is tussen 2012 en 2019 inderdaad verminderd, met 12,1 procent. De opwek van duurzame energie blijft ook toenemen. Hierbij valt op dat er in Ede momenteel relatief weinig gebruik wordt gemaakt van wind op land. In het kader van de warmtetransitie laten de cijfers zien dat in Ede veel hernieuwbare warmte wordt opgewekt door middel van biomassaverbranding (49,1 procent in 2019). Zowel op gemeentelijk, provinciaal als landelijk niveau is het onzeker of het huidige tempo van vermindering afdoende zal zijn om aan de Europese klimaatdoelstellingen te voldoen.

Gebrek aan passende woningen, nu en in de toekomst

Het aantal woningen in Ede is de afgelopen jaren toegenomen; van 46.871 in 2012 naar 50.056 aan het begin van 2021. Het groeipercentage van nieuwe woningen is in Ede voor deze gehele periode lager dan in Gelderland en Nederland. Tussen 2018 en 2021 is het groeipercentage in Ede (4,3 procent) echter hoger dan in Nederland (2,9 procent) en Gelderland (3,2 procent). Ook zijn er in Ede relatief weinig woningen in het bezit van de woningcorporatie (20,7 procent in 2021, tegenover 28,9 procent in Nederland). Het aandeel woningen in het bezit van de woningcorporatie is bovendien, net als in de rest van het land, door de jaren heen gedaald. Ook was er in 2020 in de gemeente een tekort van 250 gepaste woonvormen voor ouderen. Naar verwachting zal dit tekort in 2040 nog vele malen groter zijn: circa 700 verpleeghuis-eenheden en 1.800 woonvormen-met-zorg voor ouderen.

Inwoners van Ede zijn over het algemeen tevreden over hun woning en woonomgeving

In het algemeen zijn inwoners van Ede tevreden met hun woning en woonomgeving. Edenaars gaven hun woning in 2019 gemiddeld een 8,1 als rapportcijfer. Uit andere data uit 2018 blijkt dat inwoners van Ede tevredener zijn over hun woning en woonomgeving dan inwoners van Gelderland en Nederland.

Minder bedrijven, maar meer werkgelegenheid in agrifood

In Ede is het aandeel agrifoodbedrijven ten opzichte van het totale aantal bedrijven afgenomen (van 14,9% in 2012 naar 11,2% in 2020), terwijl het percentage werkgelegenheid in agrifoodbedrijven is toegenomen (van 13,4% in 2012 naar 14,3% in 2020). Deze ontwikkeling suggereert dat er relatief minder, maar grotere, bedrijven actief zijn in de agrifoodsector in Ede gedurende deze periode.

Dezelfde wijken en dorpen scoren lager op verschillende onderdelen van leefbaarheid

Er zijn binnen Ede verschillen in de leefbaarheid van gebieden; een beperkt aantal wijken en dorpen is kwetsbaarder dan gemiddeld. Zo is het percentage huishoudens met een laag inkomen in 2019 relatief hoog in Ede-Zuid (11,8 procent), Ede-Veldhuizen (8,4 procent) en Wekerom (7 procent). Ook het aantal uitkeringen per 1.000 inwoners is in deze drie gebieden het hoogst. Verschillen tussen de gebieden zijn ook zichtbaar als het gaat om gemiddelde WOZ-waardes. In 2020 lag bijvoorbeeld de gemiddelde WOZ-waarde voor Ede-Veldhuizen, Maandereng, Ede-Zuid en Ede-West onder de 250.000 euro. De hoogste gemiddelde WOZ-waarden in hetzelfde jaar zijn voor Ederveen (400.000 euro) en Lunteren (418.000 euro). De sociale huurwoningen in Ede zijn niet gelijkmatig verdeeld over de verschillende wijken en dorpen. De woningcorporatie bezit relatief veel woningen in Ede-Zuid, Ede-Veldhuizen, Maandereng en Ede-West.

1. Kerncijfers

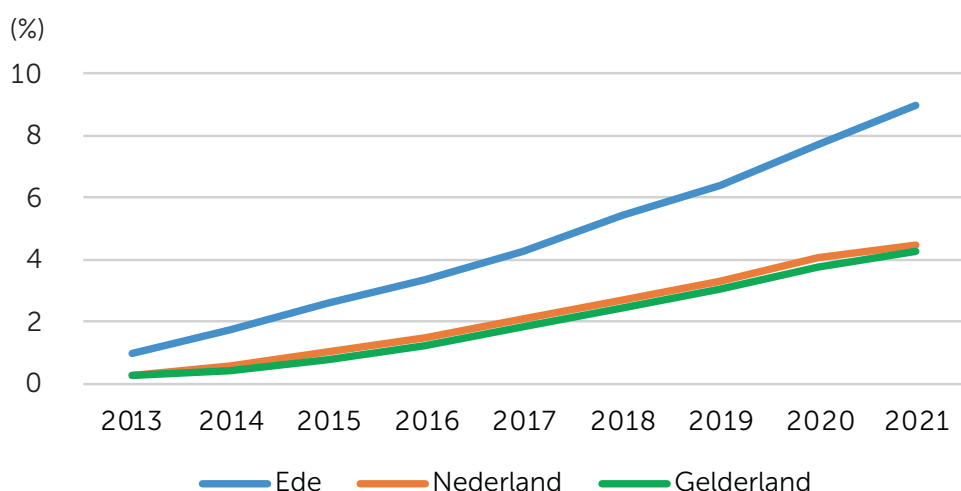
Voordat de verschillende Edese thema's worden besproken, staan we in dit hoofdstuk stil bij een aantal factoren die de staat van de gemeente als geheel (zullen) beïnvloeden. Hierbij maken we het onderscheid tussen de situatie in Ede, Nederland en Gelderland. Ook kijken we in dit hoofdstuk kort vooruit op basis van huidige prognoses. Concreet richten we ons op de volgende thema's: bevolkingsgroei, bevolkingsdichtheid, verjonging en vergrijzing, migratie, huishoudensgrootte, opleidingsniveau en economische ontwikkeling.

Bevolkingsgroei

In de afgelopen tien jaar is de bevolking van Ede gegroeid met zo'n 9 procent; van 108.736 naar 118.530 inwoners. Begin 2022 woonden er meer dan 120.000 mensen in Ede. Het groeipercentage in Ede is bijna twee keer zo hoog als in de rest van Gelderland en Nederland en wordt in recente jaren grotendeels veroorzaakt door

verhuizingen van een andere gemeente naar Ede. De groei zorgt voor uitdagingen als het gaat om de beschikbaarheid van passende woonruimte, de aanwezigheid van voorzieningen, de leefbaarheid van wijken en dorpen en de inrichting van de fysieke leefomgeving.

Bevolkingsgroei t.o.v. 2012

Prognose:

Naar verwachting blijft de Nederlandse bevolking groeien. Er wonen in 2050 naar schatting 19,6 miljoen mensen in Nederland (CBS). In 2019 schatte het CBS dat de Edese bevolking blijft groeien; naar ruwweg 133.000 inwoners in 2040 en 135.000 inwoners in 2050. De verwachting is dat recentere cijfers een nog grotere groei voorspellen.

Bron: CBS.

Bevolkingsdichtheid

Prognose

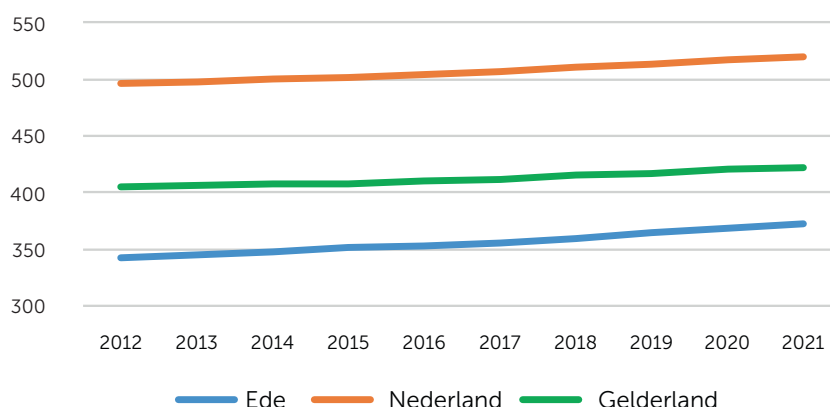
Met de verwachte bevolkingsgroei zal de bevolkingsdichtheid verder toenemen in Ede. De bevolkingsdichtheid zal in Ede steeds meer richting het landelijk gemiddelde verschuiven, omdat de procentuele groei van de bevolking in Ede ook in de toekomst vermoedelijk hoger zal zijn dan het landelijk gemiddelde (CBS).

Bron: CBS.

De bevolking van Ede is door de jaren heen flink gegroeid, maar de gemeente is desondanks relatief dunbevolkt. Hierbij spelen de weidse natuurgebieden en uitgebreide landbouwsector een belangrijke rol. Gemiddeld woonden er begin 2021

422 mensen per vierkante kilometer in heel Gelderland en 519 in Nederland. In Ede waren dat er 373. Maar door de bovengemiddelde bevolkingsgroei neemt de bevolkingsdichtheid in Ede wel sneller toe dan in de rest van de provincie en het land.

**Bevolkingsdichtheid
(inwoners per km²)**

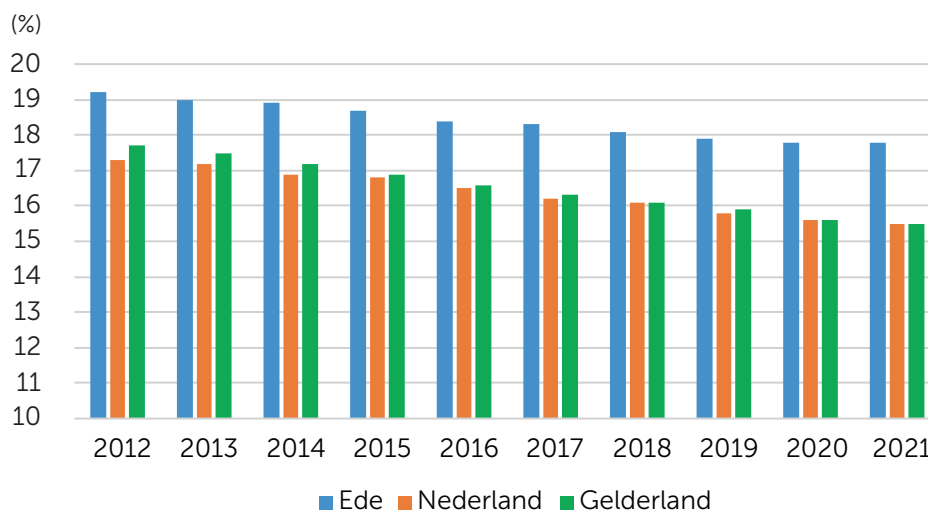

Verjonging en vergrijzing

Niet alleen de omvang van de bevolking verandert, maar ook de leeftijdssamenstelling. Voor de afgelopen jaren is een duidelijke daling zichtbaar van het percentage jonge inwoners in Nederland, Gelderland en Ede. Hierbij valt op dat Ede relatief veel inwoners van onder de 15 jaar telt; begin 2021 was dit ruim

twee procent meer dan in heel Gelderland en Nederland. Maar ook in Ede is er een duidelijke daling van het percentage jonge inwoners door de jaren heen. De daling van het aandeel jonge inwoners zal op termijn onder andere gevolgen hebben voor de toekomstige beroepsbevolking.

Inwoners tot 15 jaar

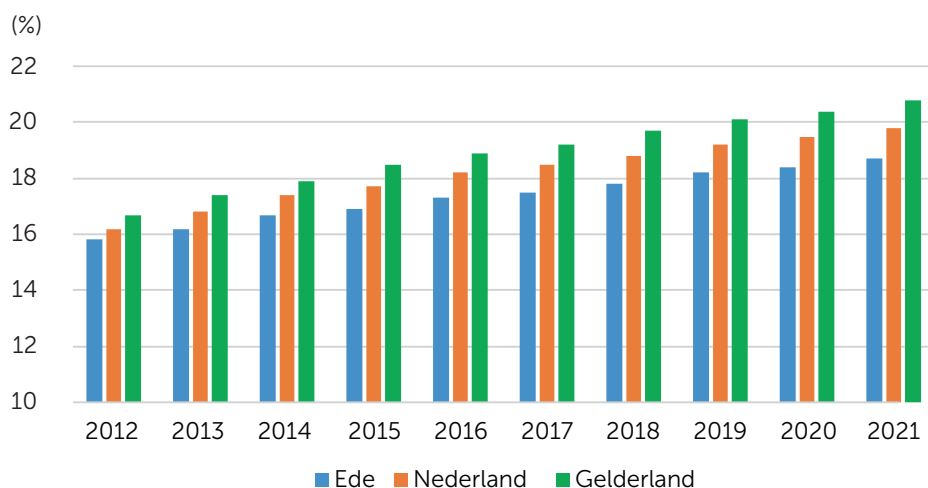
Bron: CBS.

Terwijl het aandeel inwoners jonger dan 15 jaar daalt, neemt het aandeel 65+-ers juist fors toe. Opvallend is dat in Ede het aandeel 65+-ers relatief klein is vergeleken met Gelderland en Nederland. Desondanks is ook in Ede een sterke stijgende lijn van het aandeel 65+-ers te zien; van 15,8 procent in 2012 naar 18,7 procent in 2021. In 2012 waren er in Ede 17.178 65+-ers, in

2021 waren dit er 22.163. Het CBS heeft berekend dat in 2027 de levensverwachting op 65-jarige leeftijd iets minder dan 21 jaar is. In 2020 was dit 19,5 jaar. Dit betekent dat er een grotere groep oudere inwoners ontstaat, die bovendien steeds ouder wordt. Deze trend staat ook bekend als de dubbele vergrijzing.

Inwoners van 65+

Prognose

De Nederlandse samenleving zal de komende decennia verder vergrijzen. De vergrijzing wordt vooral veroorzaakt door groei van de groep 80+-ers, die in 2050 vermoedelijk minstens zal zijn verdubbeld ten opzichte van de huidige situatie (NIDI/CBS).

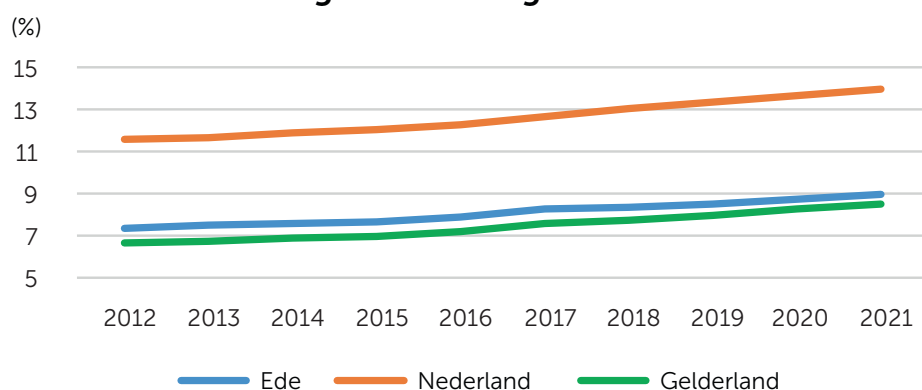
Bron: CBS.

Migratie

De Nederlandse bevolking wordt steeds meer divers. Zo neemt het aandeel inwoners met een migratie-achtergrond door de jaren heen toe. In Ede is het percentage inwoners met een migratieachtergrond, zowel Westers als niet-Westers, aanmerkelijk lager dan in de rest van Nederland. Maar ook in Ede neemt het aandeel van mensen

met een migratieachtergrond toe. Het percentage inwoners met een Westerse migratieachtergrond is licht gestegen van 7 procent in 2012 naar 7,2 procent in 2021; het aandeel inwoners met een niet-Westerse achtergrond steeg tussen 2012 en 2021 van 7,4 procent naar 9 procent.

Inwoners met een niet-Westerse migratie-achtergrond

Prognose:

Prognoses over migratie gaan gepaard met veel onzekerheid. Maar ook met lage migratie zal het aandeel inwoners met een migratieachtergrond verder blijven stijgen. Naar verwachting heeft in 2050 tussen de 31 procent en 40 procent van de Nederlandse bevolking een migratieachtergrond (NIDI/CBS).

Bron: CBS.

Huishoudensgrootte

De Edese bevolking wordt niet alleen groter en relatief ouder, maar tegelijkertijd krimpt het gemiddeld aantal personen per huishouden. Volgens het CBS was de gemiddelde huishoudensgrootte in Nederland in 1961 3,54. Begin 2021 was dit gemiddelde gezakt naar 2,14. Een belangrijke oorzaak van deze daling is de toename van het aantal eenpersoonshuishoudens, op dit moment veelal veroorzaakt door verweduwing of scheiding (Platform 31). Ook in Ede is er sprake van een daling van de huishoudensgrootte. In 2012 maakten

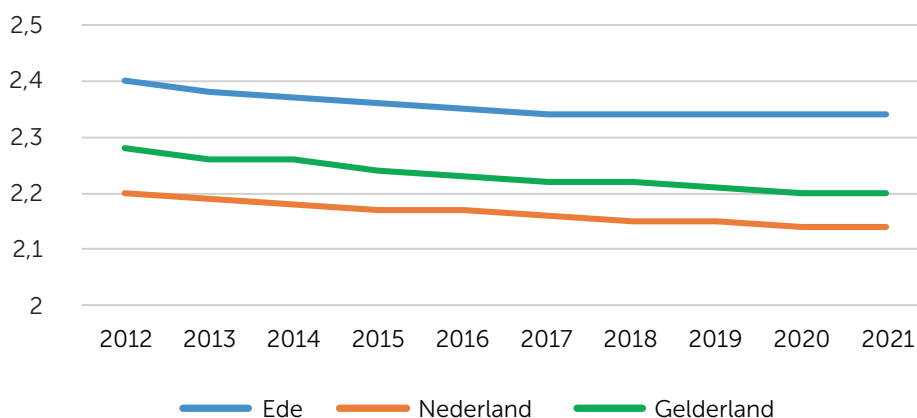
gemiddeld nog 2,4 personen deel uit van een huishouden; in 2021 was dit aantal gezakt tot 2,34. Deze ontwikkeling zorgt voor extra druk op de woningmarkt, maar heeft bijvoorbeeld ook invloed op de sociale leefomgeving. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de huishoudensgrootte in Ede in de afgelopen jaren gestabiliseerd is en dat de gemiddelde omvang van huishoudens in Ede groter is dan in Gelderland en Nederland. De krimp in huishoudensgrootte zal dus mogelijk nog grotere gevolgen hebben in andere delen van het land.

Prognose:

Zowel onder ouderen als onder inwoners met een migratieachtergrond is het aandeel eenpersoonshuishoudens relatief groot (NIDI/CBS). Om die reden is de verwachting dat het gemiddeld aantal personen per huishouden in Nederland in de toekomst verder zal dalen.

Bron: CBS.

Gemiddeld aantal personen per huishouden

Opleidingsniveau

Prognose:

Jongere generaties zijn relatief hoger opgeleid dan oudere generaties. Voor heel Nederland is de verwachting dat het opleidingsniveau verder zal blijven toenemen. In 2050 zal het aandeel hoogopgeleiden bijna 10 procent hoger zijn dan nu het geval is, waarbij het percentage hoogopgeleide vrouwen groter zal zijn dan het percentage hoogopgeleide mannen (NIDI/CBS).

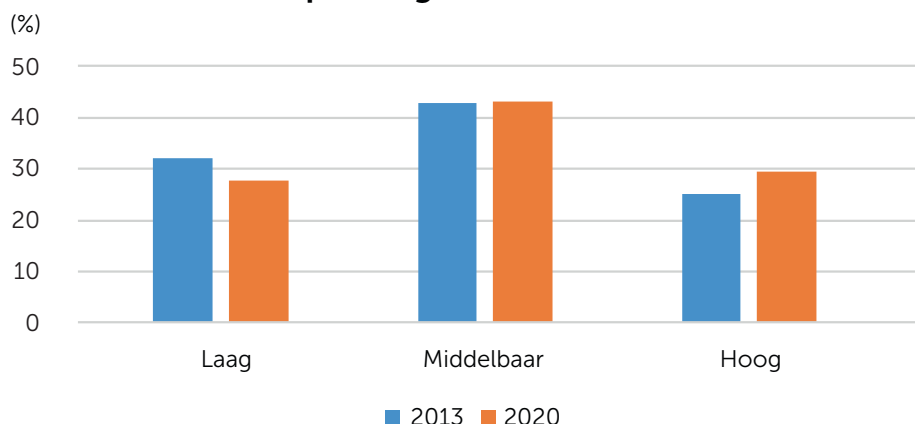
Bron: CBS.

Het gemiddelde opleidingsniveau in Ede is, net als in de rest van Nederland, met de jaren toegenomen. In 2013 was van de Edese inwoners tussen de 15 en 75 jaar 32 procent laagopgeleid (basisonderwijs, vmbo, onderbouw havo/vwo, MBO 1), 42,9 procent middelbaar opgeleid (bovenbouw

havo/vwo, MBO 2-4) en 25 procent hoog opgeleid (HBO of WO). In 2020 was in Ede 27,6 procent laag opgeleid, 43,1 procent middelbaar opgeleid en 29,3 procent hoog opgeleid.

Deze getallen zijn vergelijkbaar met die voor heel Nederland.

Opleidingsniveau in Ede

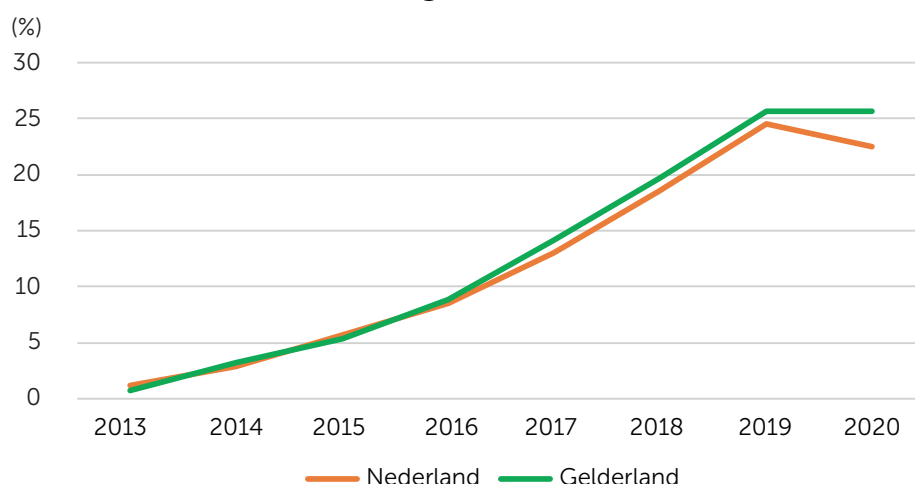

Economische ontwikkeling

De Nederlandse economie is sinds 2012 fors gegroeid. Ten opzichte van 2012 is het bruto binnenlands product (BBP) in 2020 gestegen met 22,5 procent in Nederland (van ruwweg 650 miljard euro naar ruwweg 800 miljard euro) en met 25,6 procent in Gelderland

(van ruwweg 65 miljard euro naar ruwweg 82 miljard euro). In 2020 was er een krimp van het BBP ten opzichte van het voorgaande jaar (-1,59 procent in Nederland en -0,05 procent in Gelderland).

Verandering BBP t.o.v. 2012

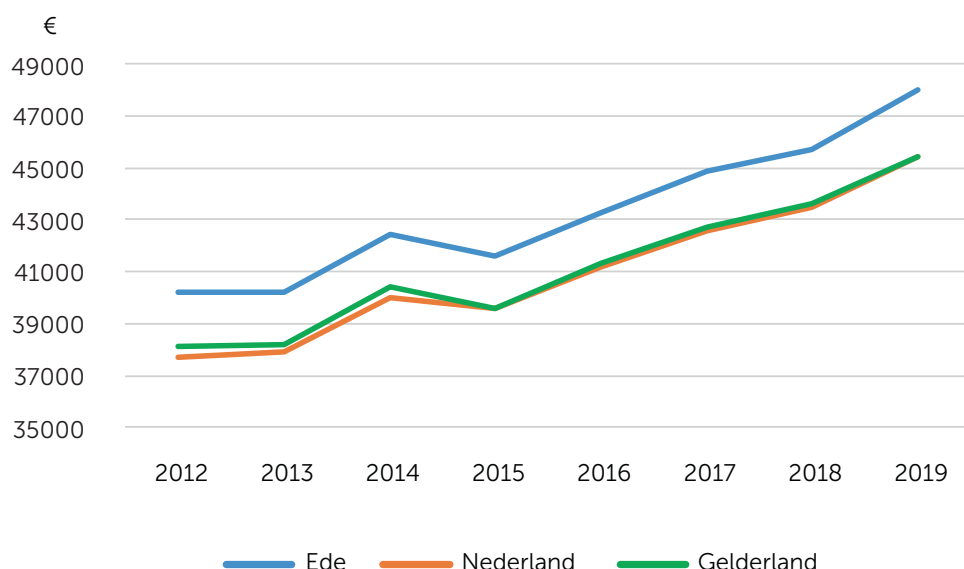
Bron: CBS.

Data niet beschikbaar op gemeenteniveau.

De economische groei van de afgelopen besteedbaar inkomen per huishouden is toegenomen. In Ede is het gemiddeld besteedbaar inkomen tussen 2012 en 2020 met 19,4 procent toegenomen, van €40.200 naar €48.000. Het besteedbaar inkomen in

Ede ligt consequent hoger dan het Gelderse en landelijke gemiddelde, wat betekent dat de gemeente relatief welgesteld is. Desondanks zijn er in sommige gebieden in de gemeente wel degelijk (grote) groepen met lage inkomens; zie Hoofdstuk 7.

Gemiddeld besteedbaar inkomen

Prognose:

Ramingen over werkgelegenheid en economische groei zijn veelal beperkt tot de middellange termijn. Het CPB heeft recent berekend dat de verwachte groei van het BBP in de periode 2022-2025 gemiddeld 1,9 procent zal bedragen. In dezelfde periode stijgt de werkgelegenheid in Nederland naar verwachting met gemiddeld 0,8 procent. Het bruto modaal inkomen zal vermoedelijk in 2025 gestegen zijn met 9,8 procent ten opzichte van de huidige situatie.

Bron: CBS.

2. Sociaal, veilig en gezond

Inwoners hechten belang aan sociaal, veilig en gezond leven. Zo gaf in een recente peiling over de Omgevingsvisie van Ede meer dan de helft van de ondervraagden aan dat leven in gezonde wijken, dorpen en buurtschappen voor hen het belangrijkste thema is. In dit hoofdstuk richten wij ons op de onderwerpen veilig en gezond en meedoen.

2.1 Veilig en gezond

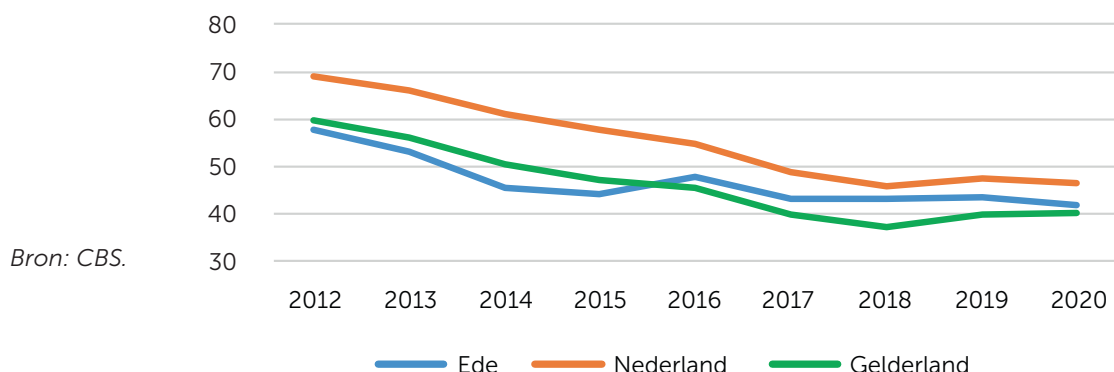
Op het gebied van veiligheid spelen twee trends. De eerste trend is dat er op de meer zichtbare traditionele criminaliteit (zoals woninginbraken, geweldsdelicten en vernieling) de laatste jaren een daling zichtbaar is. De tweede trend is dat

de minder zichtbare ondermijnende georganiseerde criminaliteit toeneemt. De mogelijke gevolgen van de coronacrisis zijn nog niet (volledig) terug te zien in de huidige cijfers.

De geregistreerde criminaliteit in Ede is al lange tijd lager dan het landelijk gemiddelde, maar in recente jaren wel (iets) hoger dan het gemiddelde in Gelderland.

Tussen 2012 en 2020 nam de geregistreerde criminaliteit in Ede af van 57,6 naar 41,9 gevallen per 1.000 inwoners.

Geregistreerde criminaliteit, totaal per 1.000 inwoners

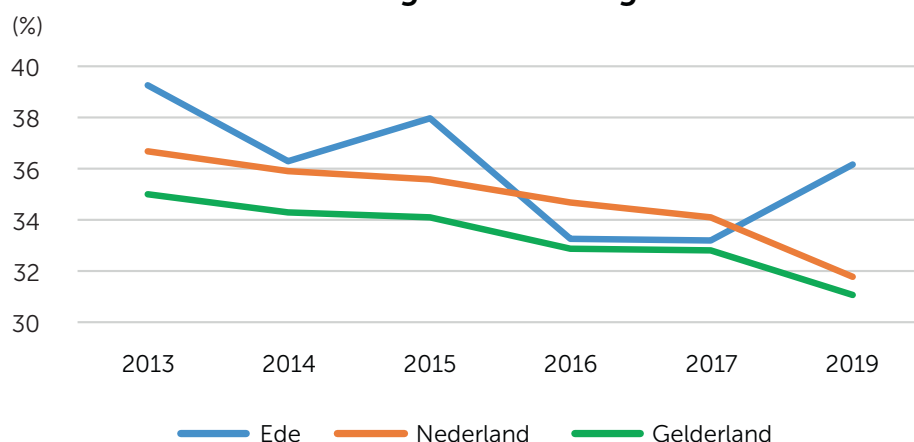

De onveiligheidsbeleving van Edese inwoners is gedaald tussen 2013 en 2016, maar is over het algemeen hoger en grilliger dan in de rest van Nederland en Gelderland. In 2019 gaf 36,2 procent van de inwoners in

Ede aan zich onveilig te voelen. In hetzelfde jaar was de onveiligheidsbeleving in Gelderland (31,1 procent) en Nederland (31,8 procent) lager dan in Ede.

Onveiligheidsbeleving

Bron: CBS.

Geen data beschikbaar voor 2018.

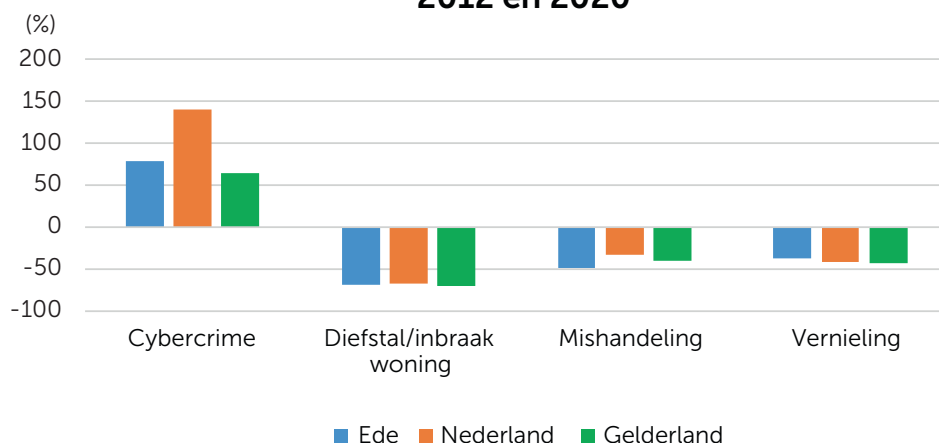
Op het gebied van de minder zichtbare vormen van (georganiseerde) criminaliteit, waaronder cybercrime, is een stijgende trend waarneembaar. Cybercrime wordt door het CBS gedefinieerd als "criminaliteit die te maken heeft met internet of andere informatiedragers". Het gaat hier bijvoorbeeld om koop- en verkoopfraude, hacken en cyberpesten. Volgens het CBS

is het aantal slachtoffers van een vorm van cybercrime in Ede gestegen van 17 (per 100 inwoners) in 2016 naar 24,2 (per 100 inwoners) in 2019. In Nederland was er in dezelfde periode sprake van een stijging van 17,9 naar 22,3 (per 100 inwoners); in Gelderland steeg het aantal slachtoffers per 100 inwoners van 18,4 naar 21,3.

De twee tegenovergestelde trends voor traditionele criminaliteit en de minder zichtbare vormen van criminaliteit worden zichtbaar wanneer we inzoomen op verschillende categorieën criminaliteit. In Ede zijn tussen 2012 en 2020 de traditionele categorieën diefstal/inbraak uit woning, mishandeling en vernieling allemaal fors gedaald (met dalingen tussen de 36,9 en 68,5 procent). Cybercrime is in deze periode juist toegenomen, met

79,5 procent. Op landelijk niveau is deze stijging nog veel groter (140 procent). In bredere zin laten de cijfers ook een enorme stijging zien in horizontale fraude (zoals fraude met betaalproducten, fraude met online-handel en phishing). In Ede waren er in 2012 36 gevallen van horizontale fraude geregistreerd; in 2020 was dit aantal meer dan twintig keer zo groot (744). Een vergelijkbare stijging is zichtbaar in Nederland en Gelderland.

Verandering in geregistreeerde criminaliteit tussen 2012 en 2020

Bron: Politie.

Gegevens over horizontale fraude zijn omwille van de leesbaarheid niet in deze grafiek opgenomen.

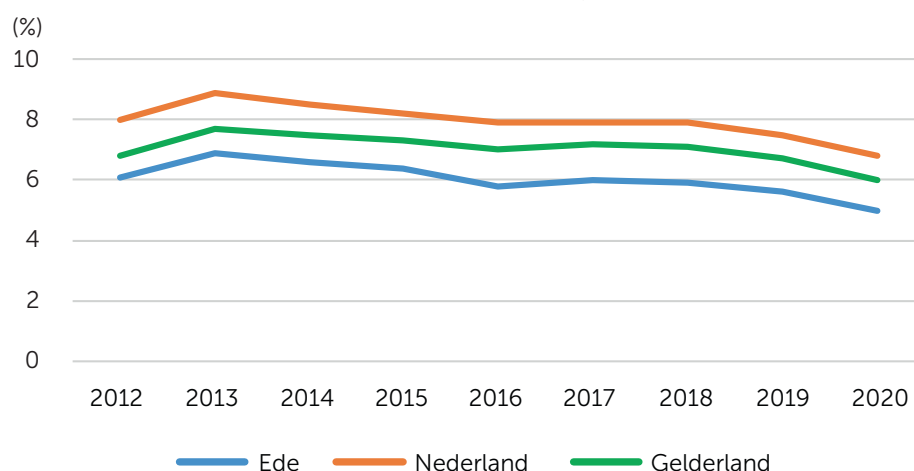
Een andere indicator van een veilige leefomgeving is de financiële situatie van huishoudens. In het algemeen ervaren huishoudens met lage inkomens en / of schulden meer problematiek op het gebied van bijvoorbeeld financiën en gezondheid. In Ede had in oktober 2020 6 procent van de huishoudens problematische schulden, tegenover 7,6 procent in Nederland. Deze percentages zijn sinds 2015 met 1 procent gedaald (CBS). Uit de cijfers blijkt dat het percentage huishoudens met een laag

inkomen ruwweg hetzelfde is gebleven tussen 2012 en 2018. In Ede schommelt dit percentage rond de 6 procent, in Gelderland rond de 7 procent en in Nederland rond de 8 procent. In de twee meest recente jaren zijn deze percentages gedaald; in 2020 was het aandeel huishoudens met een laag inkomen in Ede gelijk aan 5 procent, in Gelderland was dit 6 procent en in Nederland 6,8 procent. Het aandeel huishoudens met een laag inkomen verschilt tussen wijken en dorpen; zie Hoofdstuk 7.

Huishoudens behoren volgens het CBS tot de categorie laag inkomen indien 'het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen exclusief huurtoeslag lager is dan de lage-inkomensgrens.' De lage-inkomensgrens is volgens het CBS een vast koopkrachtbedrag dat jaarlijks wordt 'gecorrigeerd voor de prijsontwikkeling'.

Bron: CBS.

Huishoudens met een laag inkomen

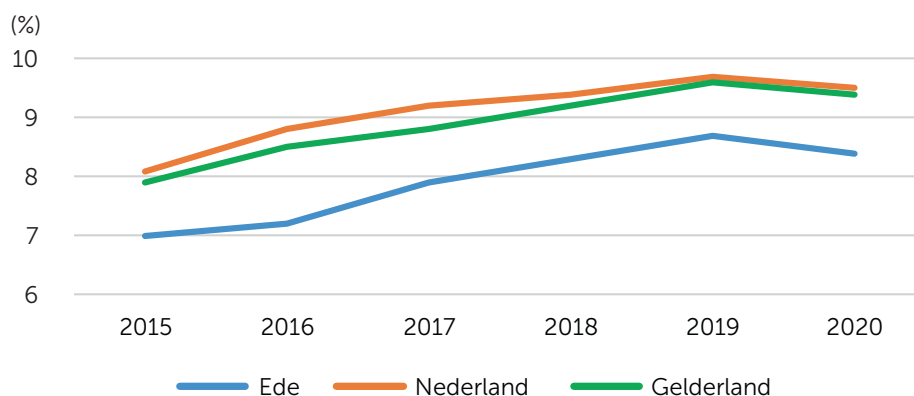
Als het gaat om jeugdhulp zien we dat er in 2015 2.315 Edese jongeren (en / of ouders) jeugdhulp ontvingen. In 2020 was dit aantal gestegen tot 2.830. Het percentage jongeren met een vorm van jeugdhulp is ten opzichte van het totaal aantal jongeren tussen 2015 en 2019 gestegen in Ede (met

1,7 procent), Nederland (met 1,6 procent) en Gelderland (met 1,7 procent); in 2020 was er op alle drie de niveaus een lichte daling. Gedurende 2015-2020 is het aandeel jongeren met jeugdhulp in Ede ongeveer 1 procent lager dan in Nederland en Gelderland.

Jeugdhulp is gedefinieerd als 'hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.'

Bron: CBS.

Relatief aantal jongeren met jeugdhulp

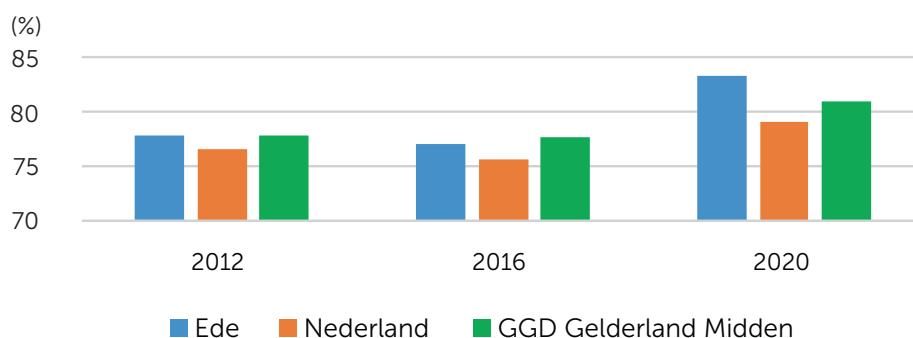

Met betrekking tot gezond leven geeft een relatief grote groep inwoners van Ede aan in een goede of zeer goede gezondheidstoestand te verkeren. Deze groep is door de jaren heen ook toegenomen (van 77,8 procent in 2012 naar 83,4 procent in 2020). In de regio

GGD Gelderland midden was deze score in 2020 81 procent; In Nederland 79,1 procent. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de gevolgen van de coronacrisis toekomstige getallen mogelijk negatief zullen beïnvloeden.

Persoon met (zeer) goede gezondheidstoestand

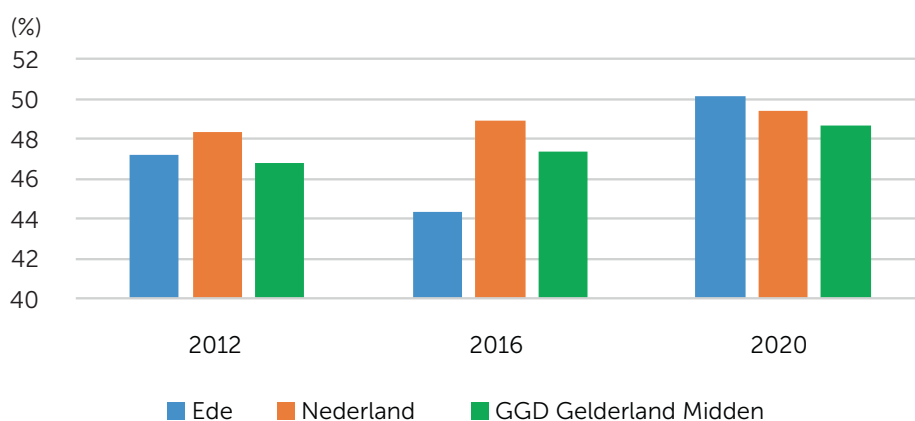

Bron: CBS.

Hoewel een grote groep inwoners aangeeft in goede gezondheid te verkeren, is er tegelijkertijd een merkbare stijging in het percentage personen met overgewicht waarneembaar. Tussen 2012 en 2020 is

dit percentage in Ede toegenomen van 47,2 procent naar 50,1 procent. Dit meest recente percentage is hoger dan in GGD Gelderland Midden (48,7 procent) en Nederland (49,4 procent).

Percentage personen met overgewicht

Bron: CBS.

Ede zet in op een gezonde levensstijl en voeding. Ook landelijk zien we deze beweging. Het nieuwe kabinet is bijvoorbeeld van plan om suikerhoudende dranken te belasten (de suikertaks) en bindende afspraken te maken met de industrie over gezondere voedingsmiddelen. Daarnaast gaat het kabinet actief kijken hoe op korte termijn de BTW op groente en fruit naar 0% kan worden verlaagd. In Ede zijn

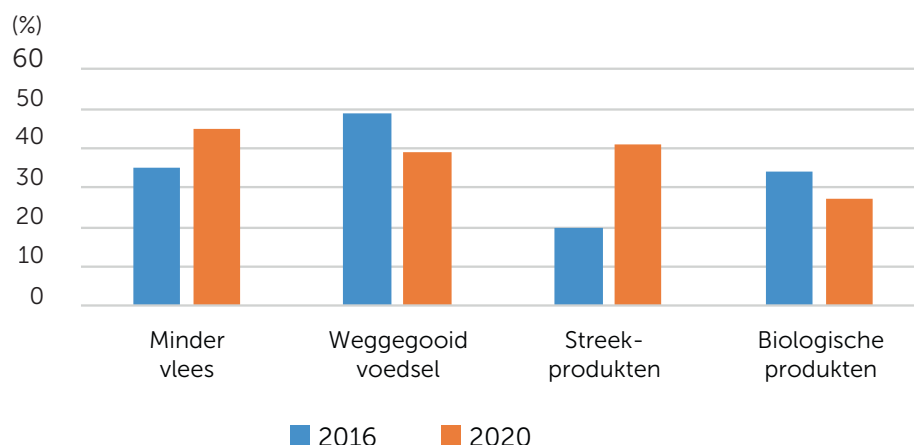
nu al trends waarneembaar als het gaat om gezondheid en voeding, bijvoorbeeld aan de duurzame voedselproductiekant zijn. Zo is het aantal stadslandbouwinitiatieven in Ede toegenomen (van 33 in 2016 naar 57 in 2019), evenals het aantal basisscholen met een schooltuin (van 19 in 2016 naar 23 in 2020). Ook is inwoners gevraagd naar hun duurzame voedselconsumptie. Het aandeel inwoners dat minder vlees eet is van 2016

tot 2020 toegenomen van 35 procent tot 45 procent. Ook gooien mensen minder vaak eten weg (49 procent in 2016; 39 procent in 2020) en worden er vaker streekproducten aangeschaft (20 procent in 2016 tegenover

41 procent in 2020). Opvallend is dat het aantal inwoners dat aangeeft biologische producten aan te schaffen is gedaald van 34 procent in 2016 naar 27 procent in 2020.

Inwoners over voedselconsumptie

Bron: Inwoners aan het woord, Eetbaar Ede.

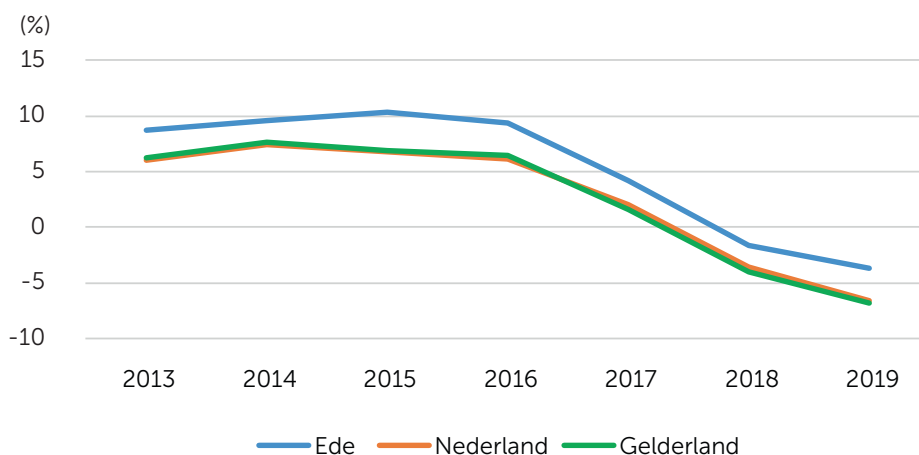
2.2 Meedoen

Als het gaat om meedoen in de maatschappij, ofwel participatie, kijken we naar indicatoren op het gebied van uitkeringen, betrokkenheid en sociale contacten. Een algemene indicator van participatie is het aantal mensen dat gebruik maakt van een uitkering. Hierbij geeft het aantal AOW-uitkeringen vanwege de vergrijzing een vertekend beeld. Om die

reden richten we ons hier op uitkeringen in het kader van werkloosheid, bijstand en arbeidsongeschiktheid. De cijfers laten zien dat het totaal aantal uitkeringsontvangers in Ede, Gelderland en Nederland (exclusief AOW) in de afgelopen jaren is afgenomen. Deze daling is in Ede kleiner geweest dan in Gelderland en Nederland.

Wijziging totaal aantal uitkeringsontvangers, tot aan AOW t.o.v 2012

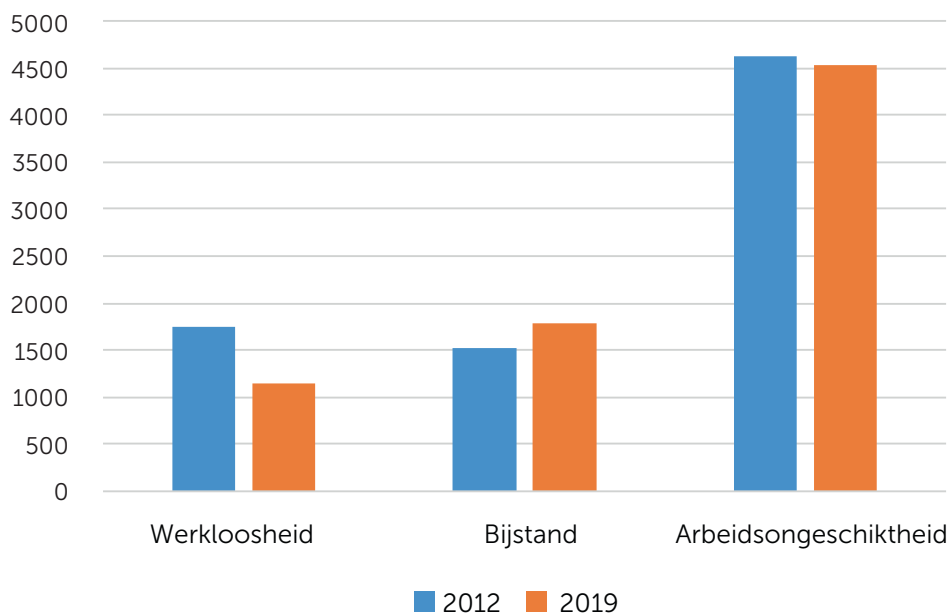
Bron: CBS.

Een nadere blik op de verschillende soorten uitkeringen in Ede laat zien dat het aantal werkloosheidsuitkeringen tussen 2012 en 2019 fors gedaald is (met 34,5 procent). Dit is te verklaren door het economische herstel dat in de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden. Het aantal bijstandsuitkeringen is in Ede

toegenomen met 17,1 procent. Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen in Ede daalde iets (met 1,7 procent). Deze laatste categorie is van de drie hier besproken categorieën met afstand de grootste. De verhoudingen tussen de drie categorieën is op landelijk en Gelders niveau vergelijkbaar met de situatie in Ede.

Uitkeringen per soort in Ede

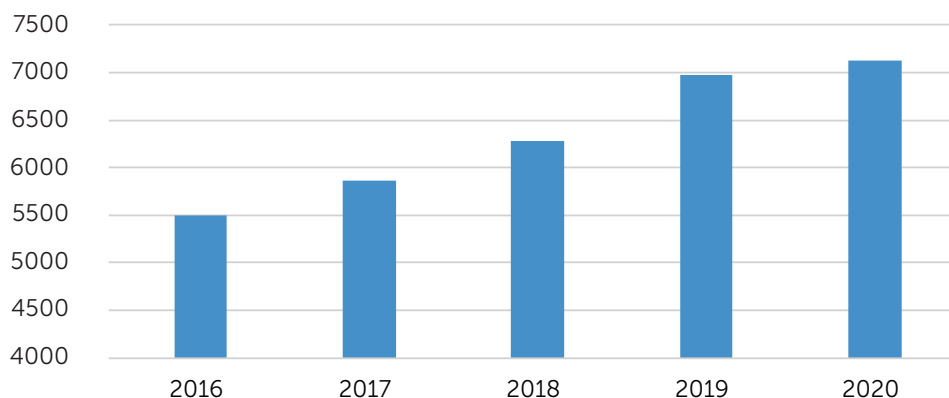

Bron: CBS.

Een andere indicator van meedoen is ondersteuning die wordt aangeboden in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Wanneer we kijken naar het aantal inwoners met een

maatwerkarrangement vanuit de Wmo, dan zien we dat het aantal cliënten in Ede tussen 2016 en 2020 met 29,6 procent is toegenomen van 5.495 in 2016 naar 7.120 in 2020.

Aantal cliënten met Wmo maatwerkarrangement in Ede

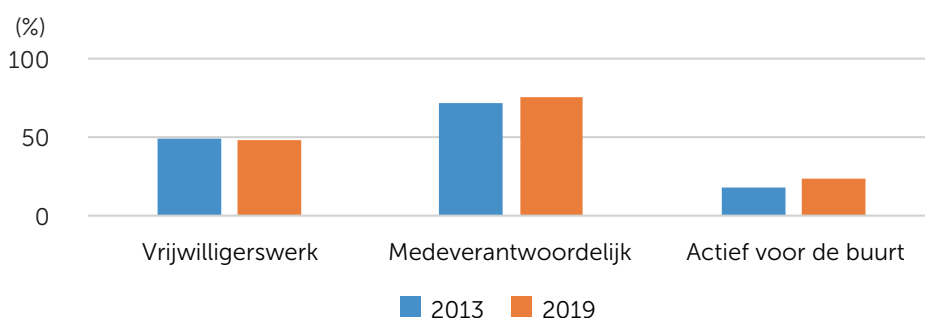
Bron: CBS.

Er zijn diverse gegevens beschikbaar over participatie in de gemeente, waaronder indicatoren over betrokkenheid bij de directe omgeving. In de eerste plaats geven cijfers over mantelzorg inzicht in inwoners die zorgen voor een naaste. Het aandeel mantelzorgers is de afgelopen jaren in Ede stabiel gebleven op 14,6 procent. Dit aandeel is in 2020 iets hoger vergeleken met het gebied GGD Gelderland Midden (14,5 procent) en Nederland (13,5 procent) (CBS). De gemeente heeft ook andere data verzameld over participatie, onder andere op het gebied van vrijwilligerswerk,

het medeverantwoordelijk voelen voor leefbaarheid van de buurt en het actief inzetten om de buurt te verbeteren. Uit deze gegevens blijkt dat het aandeel vrijwilligers in Ede ruwweg hetzelfde is gebleven (48 procent in 2019, 49 procent in 2013). Het aandeel inwoners dat zich medeverantwoordelijk voelt voor de leefbaarheid van de buurt is toegenomen; van 72 procent naar 76 procent. Ook het aandeel inwoners dat zich actief inzet voor de buurt nam toe; van 18 procent naar 24 procent.

Indicatoren van betrokkenheid in Ede

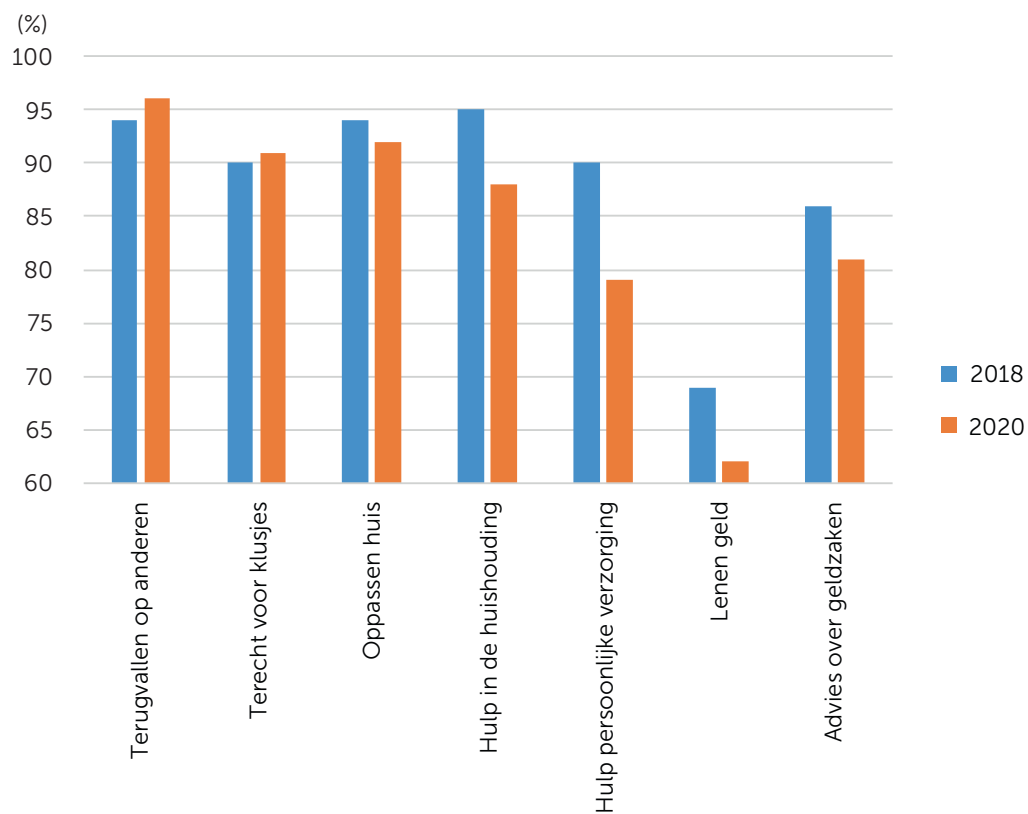

Bron: Leefbaarheidsmonitor.

Participatie uit zich ook in zelfredzaamheid, eenzaamheid en sociale contacten. In 2020 gaf 91 procent van de respondenten van Inwoners aan het woord aan zichzelf te kunnen redden. 4 procent van de inwoners gaf in hetzelfde onderzoek aan zich (zeer) ernstig eenzaam te voelen. De indicatoren van sociale contacten laten zien dat, in het algemeen, inwoners van Ede kunnen terugvallen op anderen en anderen om hulp durven te vragen. Maar liefst 96 procent van de ondervraagden gaf in 2020 aan terug te kunnen vallen op mensen in de buurt of familie en vrienden (ten opzichte van 94 procent in 2018). Aan respondenten is ook de volgende vraag gesteld: "Bij wie zou u voor de volgende zaken terecht kunnen voor onbetaalde hulp?". In antwoord op

deze vraag gaven veel respondenten aan terecht te kunnen bij anderen voor klusjes in en om het huis (91 procent in 2020, 90 procent in 2018). In 2020 heeft van de indicatoren over het vragen van onbetaalde hulp het lenen van geld voor noodzakelijke uitgaven, zoals eten, drinken of kleding de laagste score (62 procent). Hulp bij het passen op het huis, de planten water geven of huisdieren verzorgen heeft de hoogste score (91 procent). Voor de vragen over hulp zijn alle scores in 2020 lager dan in 2018. Het is moeilijk om deze daling op basis van enkel deze data te duiden, maar wellicht dat de coronacrisis hier een rol speelt. Deze trend kan in de toekomst nader onderzocht worden door nieuwe dataverzameling.

Indicatoren sociale contacten in Ede

Bron: Inwoners aan het woord.

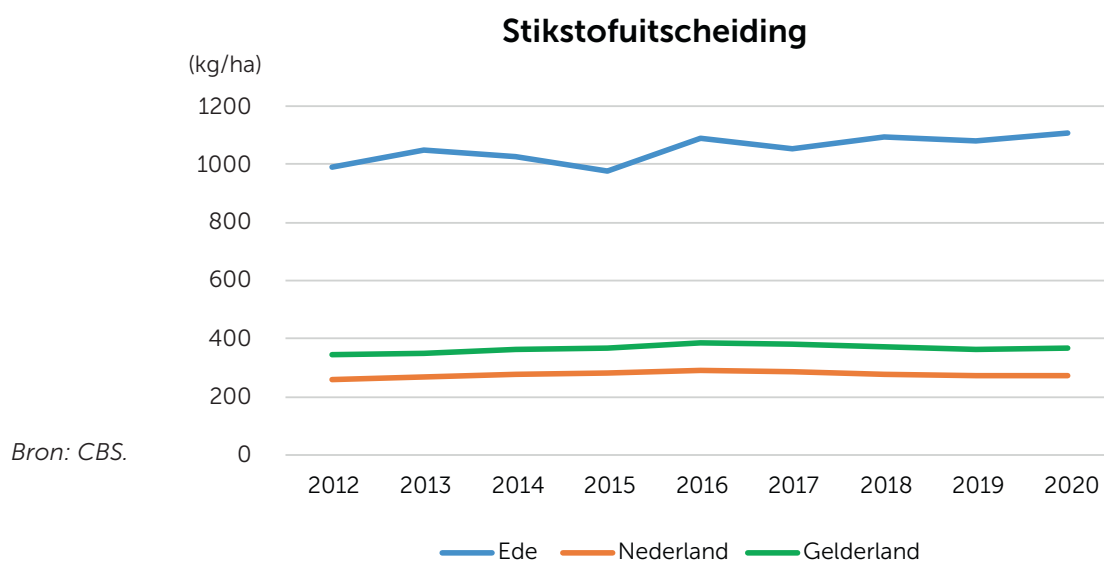
3. Natuur en landbouw

Een van de unieke kenmerken van Ede is haar natuurlijk kapitaal; het hele systeem van bodem, water, lucht en landschap. De landbouw speelt, behalve op economisch vlak, ook een belangrijke rol bij het beheer en de kwaliteit van het landelijk gebied. Hier bespreken we twee thema's met betrekking tot natuur en landbouw: stikstofuitstoot en natuur en landbouw.

3.1 Stikstofuitstoot

Centraal bij de ontwikkeling van het landelijk gebied staat het terugdringen van stikstofuitstoot. Zo is in het regeerakkoord een transitiefonds beloofd waarin tot 2035 cumulatief 25 miljard euro beschikbaar komt voor de aanpak van de stikstofcrisis. De hoeveelheid stikstofuitscheiding (kilogram per hectare) is in Ede in 2020 ruim drie

keer zo hoog als in Gelderland en ruim vier keer zo hoog als in Nederland. Daarnaast is de stikstofuitscheiding tussen 2012 en 2020 in Ede met 12 procent gestegen. De landelijke ontwikkelingen op het gebied van stikstofuitstoot zijn dus bijzonder belangrijk voor Ede.

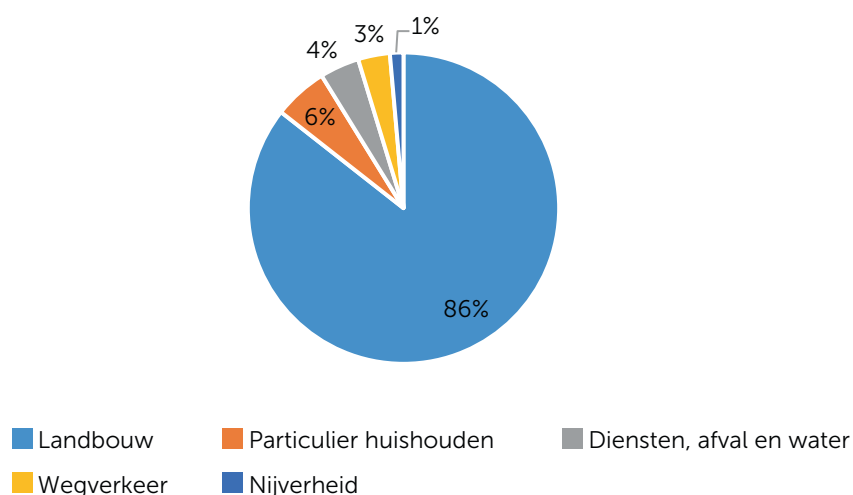

Stikstofuitstoot naar de lucht wordt vooral veroorzaakt door ammoniak (59 procent) en stikstofoxiden (41 procent) (CBS). Voor beide soorten van stikstofuitstoot is door het CBS een onderscheid gemaakt naar uitstoot per sector. De landbouwsector is met afstand

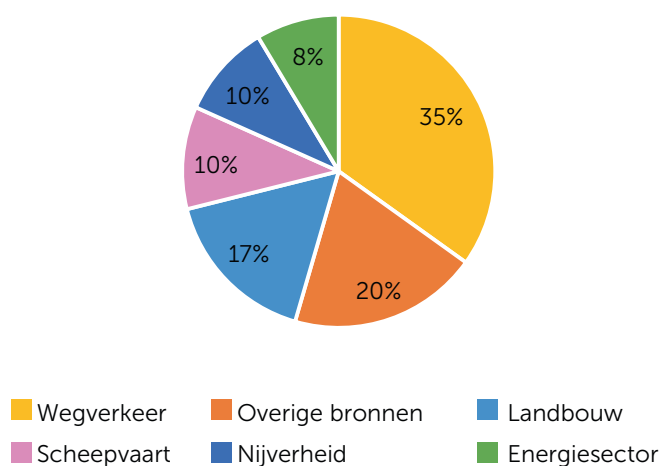
de grootste bron van ammoniakemissie (86 procent). Voor de uitstoot van stikstofoxiden is de rol van de landbouwsector beperkter; 17 procent; binnen deze categorie is het wegverkeer de grootste bron van stikstofoxidenemissie (35 procent).

Aandeel in ammoniakemissie in 2019

Aandeel in stikstofoxidenemissie 2019

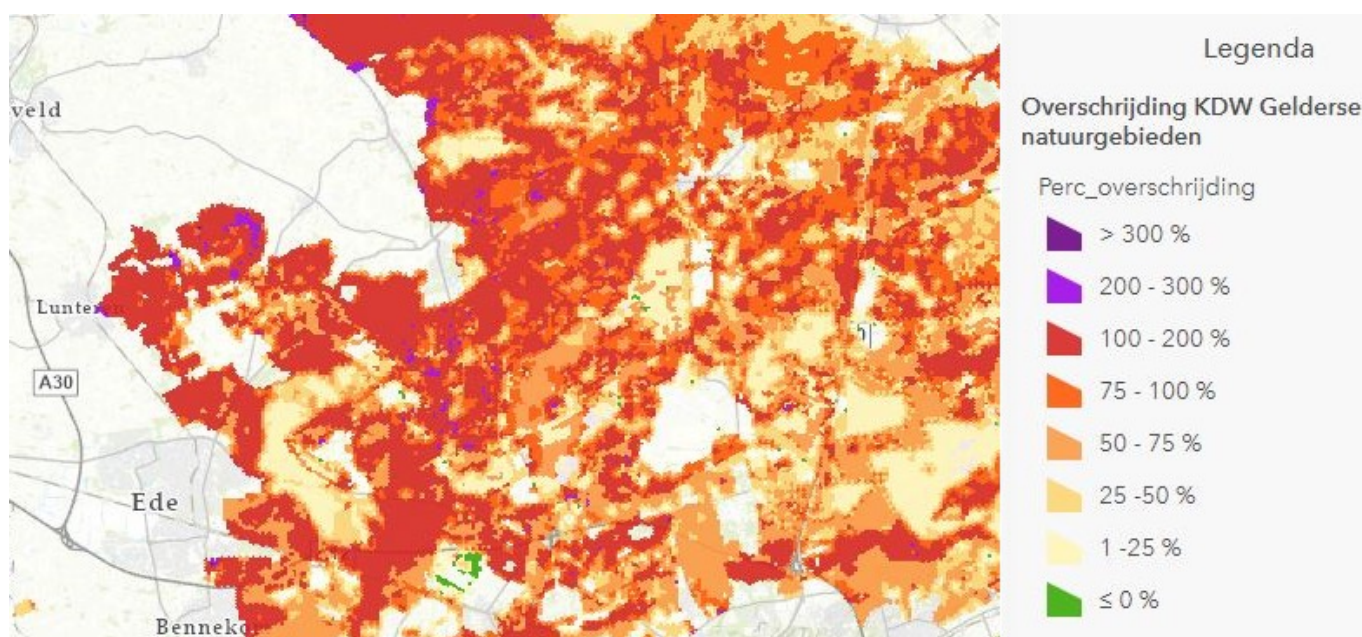
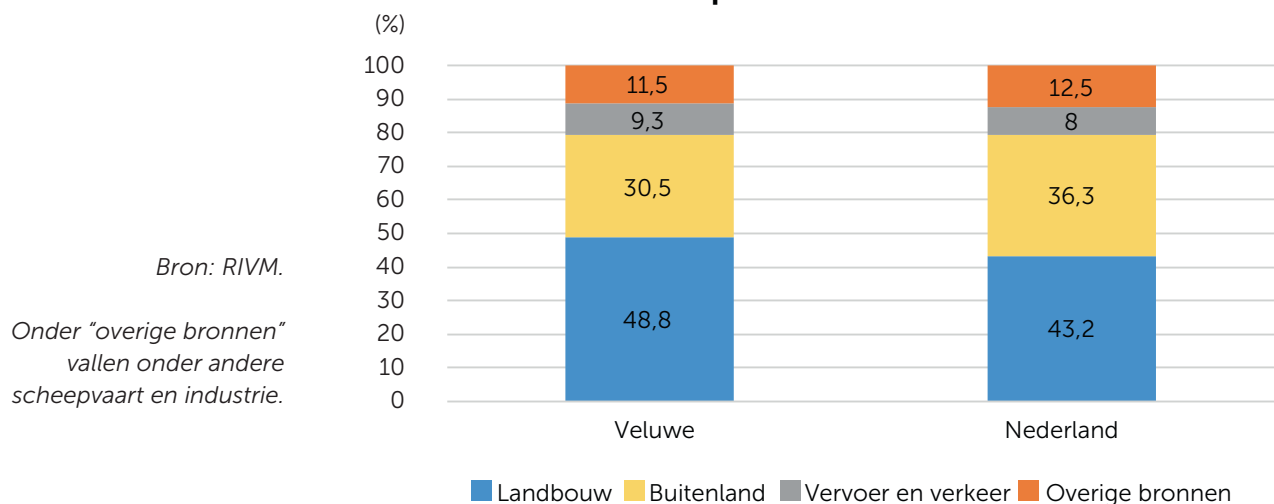
Bron: CBS.

Onder "overige bronnen" vallen onder andere railverkeer, huishoudens, luchtvaart, afval en diensten.

Ammoniak en stikstofoxiden die zijn uitgestoten komen uiteindelijk weer op de grond terecht. Dit wordt stikstofdepositie genoemd. Een deel van de depositie van stikstof in Nederland wordt niet veroorzaakt door nationale bronnen, maar komt uit het buitenland (36,3 procent). Ook wanneer buitenlandse bronnen van stikstofdepositie in acht worden genomen

blijft de landbouwsector de grootste bron van stikstofdepositie in Nederland (43,2 procent). Voor de Veluwe is dit aandeel nog groter (48,8 procent), vanwege de omvang van de lokale intensieve veehouderij in Ede. Het RIVM voorspelt dat het aandeel van de landbouwsector als bron van stikstofdepositie in de Veluwe stijgt naar 53,7 procent in 2030.

Stikstofdepositie naar bron in 2019

Bron: Provincie Gelderland.

Een visueel overzicht van de kritische depositiewaarden (KDW) laat zien dat in veel Gelderse natuurgebieden rondom Ede

de normen voor stikstofdepositie worden overschreden.

3.2 Natuur en landbouw

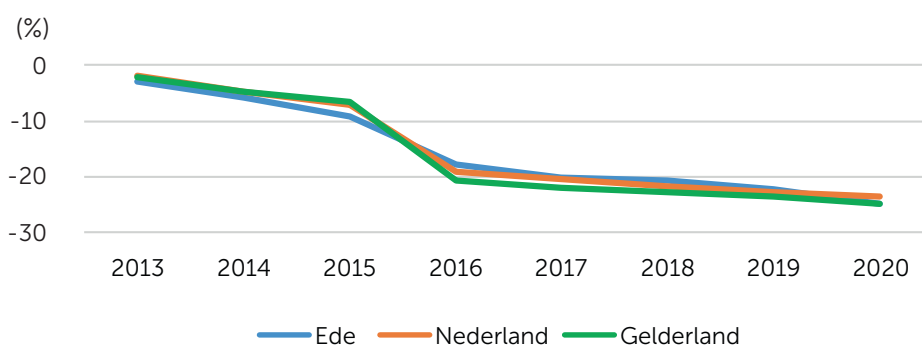
Het grootste deel van Ede bestaat uit bos- en natuurgebied. Ede heeft zo'n 2.500 hectare bos- en natuurgebied in eigendom en beheer. Bovendien is de Veluwe een van de 161 Nederlandse Natura 2000 gebieden. Hierdoor is bescherming en versterking van natuur een belangrijk onderwerp in Ede. Een van de bedreigingen voor de Edese natuur is de verwerking van de bodem door stikstofdepositie, waardoor verzuring van de bodem optreedt. Veel planten en bodemdieren kunnen hier niet tegen. In een recent rapport van het Wereld Natuur Fonds staat dat op de Veluwe "de verwerkingssnelheid tegenwoordig honderd

keer zo groot is als in een situatie zonder menselijke invloed" (WNF, 2020, p. 81). Zoals beschreven in de vorige paragraaf speelt de landbouwsector een grote rol in de emissie en depositie van stikstof. Bescherming en versterking van de natuur vergt onder andere een transitie naar circulaire en natuur-inclusieve landbouw. Op provinciaal niveau zien we dat in Gelderland het aantal landbouwbedrijven dat zich bezighoudt met agrarisch natuur- en landschapsbeheer is gestegen van 969 in 2013 naar 1.160 in 2020 (+16,5 procent). Op landelijk niveau is dit aantal tussen 2013 en 2020 gestegen van 7.404 naar 8.190 (+9,6 procent).

Een andere trend is dat het aantal landbouwbedrijven in Ede in de afgelopen jaren fors is afgenomen. Deze daling is in lijn met de trend voor Gelderland en heel

Nederland. Concreet is tussen 2012 en 2020 het aantal landbouwbedrijven in Ede afgenomen van 877 tot 660.

Wijziging aantal landbouwbedrijven t.o.v. 2012

Bron: CBS.

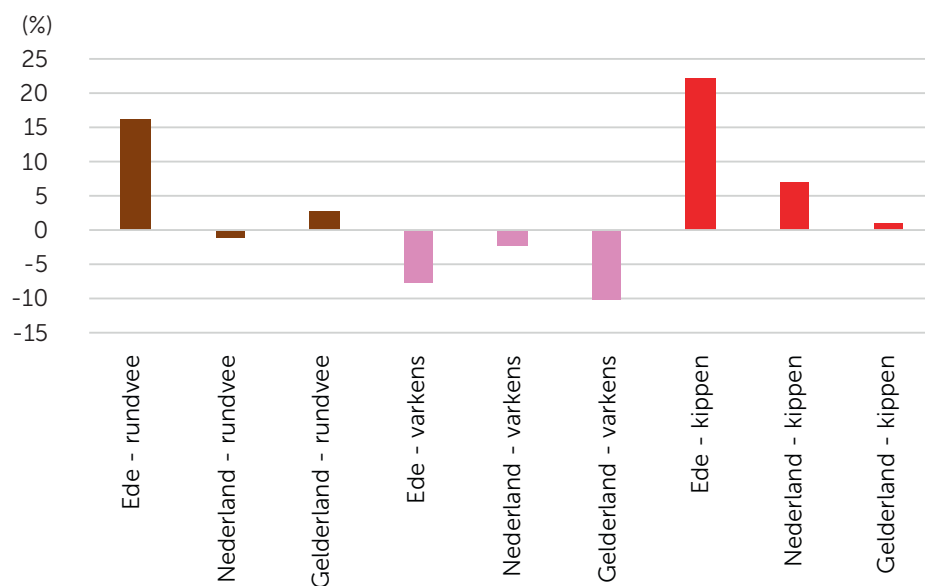
Tegelijkertijd is de omvang van de overgebleven landbouwbedrijven fors toegenomen. Deze ontwikkeling kan inzichtelijk worden gemaakt door een overzicht van de hoeveelheid landbouwdieren door de jaren heen te schetsen. Hierbij richten wij ons op rundvee, varkens, kippen en geiten. In Ede is tussen 2012 en 2020 de hoeveelheid rundvee (bestaande uit jongvee, melk- en kalfkoeien, zoogkoeien en vlees- en weidekoeien, fokstieren en kalveren) toegenomen van 126.003 naar 146.497. In dezelfde periode is in Ede het aantal varkens afgenomen van 218.731 tot 202.235, het aantal kippen toegenomen van 3.078.927 naar 3.759.988 en het aantal geiten toegenomen van 13.843

naar 22.598. Ede heeft daarmee een relatief groot aandeel intensieve veehouderij, waar naast varkens en kippen ook de kalverhouderij toe behoort. De procentuele wijzigingen in het aantal landbouwdieren in Ede laat verschillende patronen zien ten opzichte van Gelderland en Nederland. De hoeveelheid rundvee en kippen is in Ede relatief veel meer toegenomen dan in Gelderland en Nederland. Het aantal varkens is in Ede meer gedaald dan in Nederland, maar minder dan in Gelderland. Het aantal geiten is tussen 2012 en 2020 op alle niveaus zeer fors toegenomen; met 59,5 procent in Nederland, 63,2 procent in Ede en 83,5 procent in Gelderland.

Wijziging van aantal dieren tussen 2012 - 2020

Bron: CBS.

Omwille van de leesbaarheid
zijn de gegevens over
geiten niet in deze grafiek
opgenomen.

De inkomens in de agrarische sector staan al lange tijd onder druk. Mede om die reden wordt het ook steeds moeilijker voor boeren om bedrijfsopvolging te vinden. Het CBS heeft recent berekend dat in Gelderland meer dan 60 procent van de agrarisch ondernemers van 55 jaar of ouder geen opvolger heeft. Veel agrarische ondernemers zijn op zoek naar andere

verdienmodellen, binnen de agrarische sector maar ook daarbuiten. In Nederland had in 2020 bijvoorbeeld 42 procent van de landbouwbedrijven één of meerdere verbredingsactiviteiten (zoals verkoop aan huis, stalling van goederen, of agrotourisme) (CBS). In hoofdstuk 6.1 behandelen we het belang van landbouw voor de economie en werkgelegenheid.

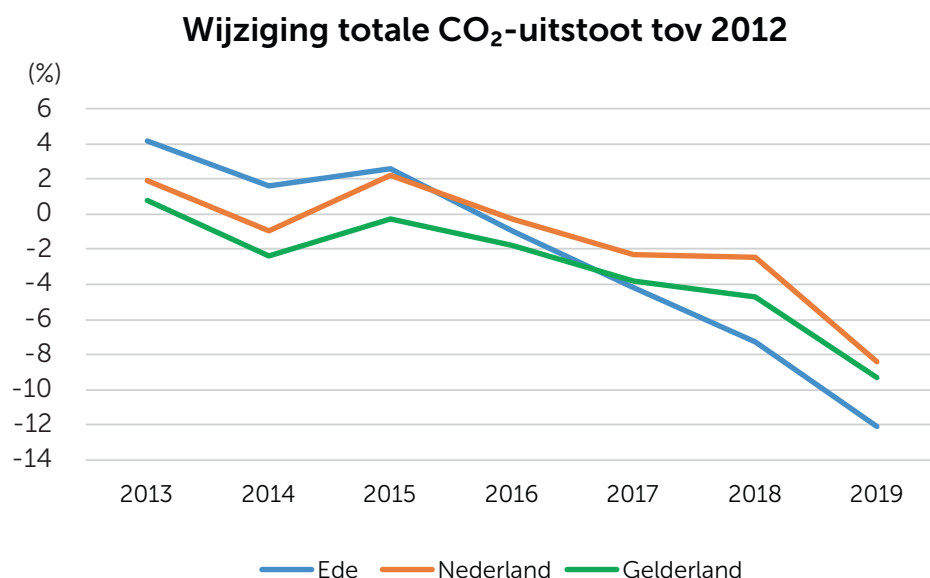
4. Klimaat en energietransitie

Om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5e graad Celsius in 2050 is medio 2021 de Europese Klimaatwet aangenomen. Met die wet zijn de klimaatdoelstellingen tot 2050 verankerd in Europese wetgeving. Daarmee is het doel gesteld om als Europese Unie als geheel klimaatneutraal te zijn. Om daar te komen is het tussentijdse doel gesteld om in 2030 55% van broeikasgassen (CO₂, methaan, lachgas en waterdamp) teruggedrongen te hebben ten opzichte van 1990. Nederland heeft dezelfde doelen gesteld met het nieuwe coalitieakkoord 2021-2025. Wij richten ons hier op vier ontwikkelingen op het gebied van klimaat en energietransitie: opwek van duurzame energie, energiebesparing, warmtetransitie en duurzame mobiliteit.

4.1 Uitstoot broeikasgassen

De totale uitstoot van CO₂ is in de afgelopen jaren afgenomen. In Ede is tussen 2012 en 2019 de uitstoot van CO₂ verminderd van 748.700 ton naar 658.000 ton. Dit komt overeen met een daling in Ede van 12,1 procent. Deze daling is groter dan die in heel Gelderland (-9,3 procent) en in Nederland (-8,4 procent). Tegelijkertijd is het

de vraag of, ook in Ede, het tempo waarin de totale CO₂-uitstoot wordt verminderd afdoende zal zijn om de klimaatdoelen te behalen. Op dit moment wordt voor Ede, evenals voor andere gemeenten, gewerkt aan de precieze vergelijking van de uitstoot broeikasgassen ten opzichte van 1990.

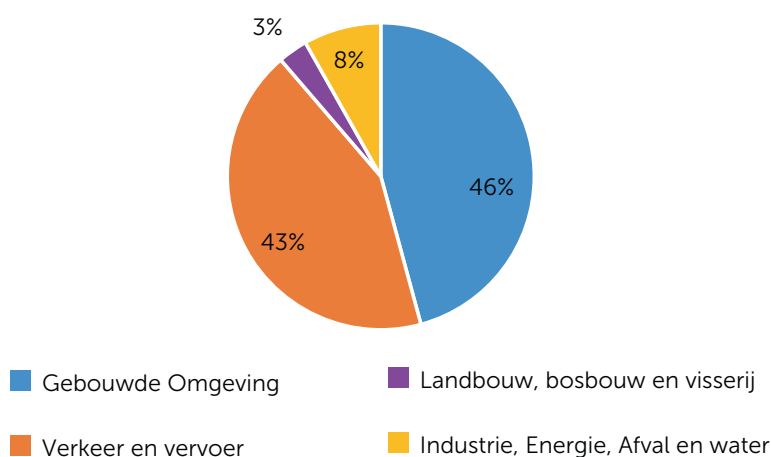
Bron: Klimaatmonitor.

De trend voor de uitstoot van methaan en lachgas is fundamenteel anders dan die voor CO₂. De totale methaan-uitstoot (in kg) is voor Ede in 2019 namelijk meer dan twee keer zo groot als in 2012 (van 4.247.005 kg naar 9.717.671 kg). Ook in Gelderland als geheel is deze uitstoot gedurende dezelfde periode toegenomen, maar die procentuele stijging is wel kleiner dan voor Ede. In heel Nederland is er juist sprake van een lichte daling van de uitstoot van methaan tussen 2012 en 2019. Ook de uitstoot van lachgas laat in Ede een opwaartse trend zien door de jaren heen; in 2019 was deze uitstoot 54,1 procent hoger dan in 2012 (van

127.408 kg naar 196.329 kg). De toename in Gelderland is procentueel nog hoger (71,7 procent), terwijl in Nederland de toename van lachgas-uitstoot beperkt is gebleven tot ongeveer 5 procent.

De uitstoot van broeikasgassen verschilt sterk per sector en per soort broeikasgas. De gebouwde omgeving en verkeer en vervoer zijn in 2019 samen verantwoordelijk voor bijna 89 procent van de CO₂-uitstoot in Ede. Landbouw (3,1 procent) en industrie (8,2 procent) dragen relatief weinig bij aan de uitstoot van CO₂.

Uitstoot CO₂ per sector in 2019

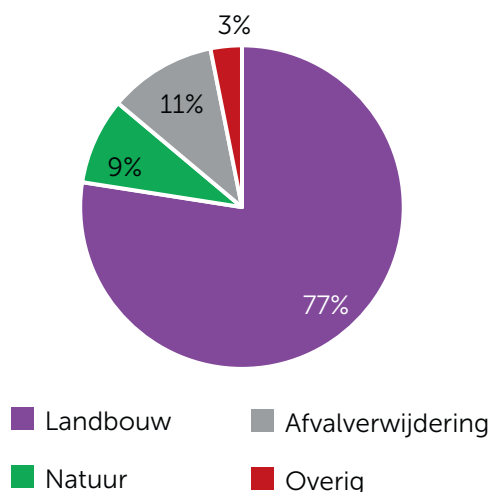

Bron: Klimaatmonitor.

Voor methaan is de situatie volstrekt anders. De sector landbouw is in Ede in 2019 verantwoordelijk voor 77,4 procent van de uitstoot van methaan, gevolgd door

afvalverwijdering (10,8 procent) en methaan-uitstoot van de natuur (8,6 procent). Alle overige sectoren tezamen zijn goed voor 3,1 procent van de totale methaan-uitstoot.

Uitstoot methaan per sector in 2019

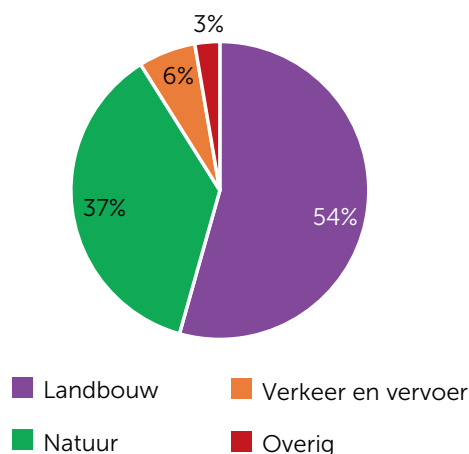

Bron: Klimaatmonitor.

Landbouw en de natuur zijn ook de belangrijkste bronnen daar waar het gaat om de uitstoot van lachgas. Landbouw is verantwoordelijk voor 54,4 procent van de

uitstoot, de natuur voor 36,7 procent en verkeer en vervoer voor 6,2 procent. De overige sectoren zijn verantwoordelijk voor 2,7 procent van de lachgas-uitstoot.

Uitstoot lachgas per sector in 2019

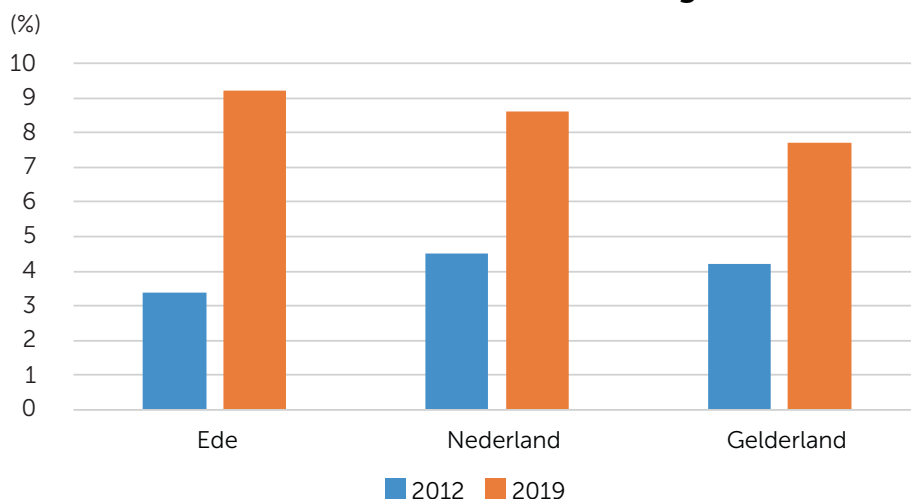
Bron: Klimaatmonitor.

4.2 Opwek duurzame energie en energieverbruik

In het algemeen is het energieverbruik door de jaren heen afgenomen. In Ede is het energieverbruik in 2019 ten opzichte van 2012 gedaald van 10.401 TJ naar 9.855 TJ (-5,3 procent). Deze daling is groter dan die voor Gelderland (-1,7 procent) en Nederland (-1,2 procent) gedurende dezelfde periode, hoewel Ede gedurende deze periode fors is gegroeid. Tegelijkertijd is de opwek

van duurzame energie toegenomen. Het aandeel hernieuwbare energie vertoont dan ook een opwaartse trend. In 2019 werd in Ede 9,2 procent van de energie hernieuwbaar opgewekt; dit is meer dan in Gelderland (7,7 procent) en Nederland (8,6 procent). Op alle drie de niveaus is het aandeel hernieuwbare energie vanaf 2012 toegenomen.

Bekende hernieuwbare energie

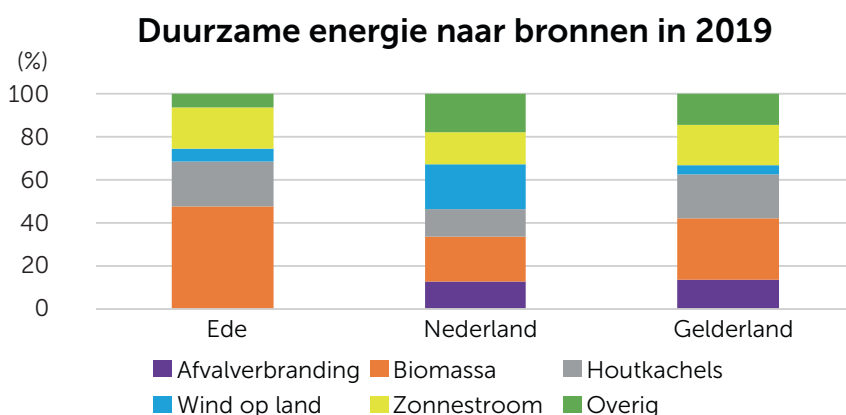
Bron: Klimaatmonitor.

Wanneer we inzoomen op soorten hernieuwbare energie (zowel elektriciteit als warmte), dan valt op dat in Ede (en in iets mindere mate in Gelderland) relatief veel meer energie wordt opgewekt door zonnestroom dan door wind op land. In Ede wordt 6 procent van de hernieuwbare energie opgewekt door wind; in Gelderland is dit 4,5 procent en in Nederland 20,9 procent. Daar staat tegenover dat in Nederland 15 procent van de hernieuwbare energie wordt opgewekt door zonnestroom; in Ede en Gelderland is dit 18,9 procent. Ook valt op dat in Ede geen gebruik wordt gemaakt van afvalverbrandingsinstallaties. Tot slot dient te worden opgemerkt dat

de meeste hernieuwbare energie in Ede en Gelderland nog steeds wordt geleverd door biomassa; 47,7 procent in Ede en 28,7 procent in Gelderland. In Nederland werd in 2019 net iets meer hernieuwbare energie opgewekt door wind op land dan door biomassa, maar ook hier was biomassa goed voor meer dan 20 procent van de opgewekte hernieuwbare energie in 2019. In het regeerakkoord is aangegeven dat het gebruik van houtige biomassa zo snel mogelijk afgebouwd gaat worden, waarbij rekening gehouden wordt met de kosteneffectiviteit. Ook in Ede is aangegeven dat biomassa als overgangsbrandstof wordt beschouwd.

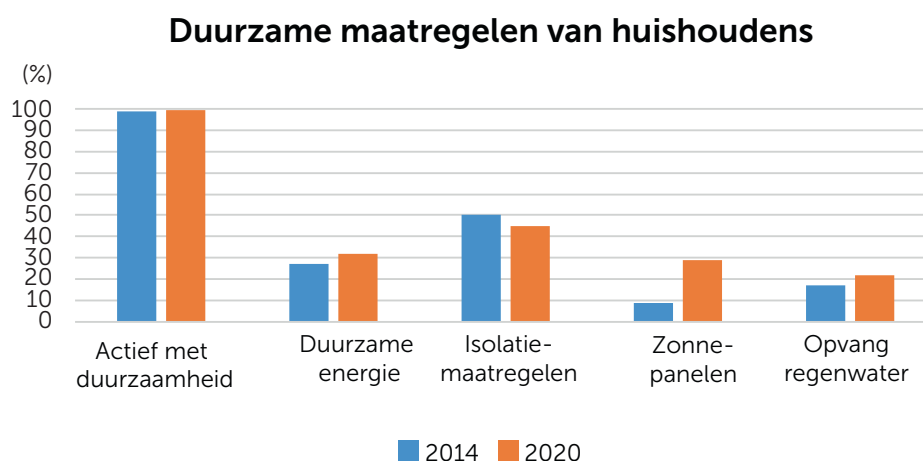
Bron: Klimaatmonitor.

Bij de categorieën afvalverbranding en biomassa is opwek elektriciteit en warmte samengevoegd. Onder "overig" valt voornamelijk biogas en bodemenergie.

De inwoners van Ede geven ook aan zelf steeds meer maatregelen te nemen in het kader van duurzaamheid. Bijna alle respondenten (99,5 procent) antwoordden in 2020 dat ze op dit moment iets doen op het gebied van duurzaamheid en milieubewustzijn. Het gebruik van duurzame energie (groen gas of groene stroom) is bijvoorbeeld gestegen; van 27 procent in 2014 naar 32 procent in 2020. We zien ook een forse stijging van het aandeel huishoudens dat zonnepanelen op de woning heeft (van 9 procent naar 29 procent) en een toename van het aandeel

huishoudens dat regenwater opvangt (van 17 procent naar 22 procent). Opvallend is dat in 2020 minder respondenten aangaven dat er in hun huishouden isolatiemaatregelen worden getroffen (45 procent) dan in 2014 (50 procent). Dit resultaat kan wellicht verklaard worden door de specifieke vraagstelling, waarbij respondenten wordt gevraagd naar wat zij doen "op dit moment". Een deel van de respondenten is er wellicht vanuit gegaan dat in het verleden genomen maatregelen niet van toepassing zijn bij beantwoording van deze vraag.

Bron:
Inwoners aan het woord.

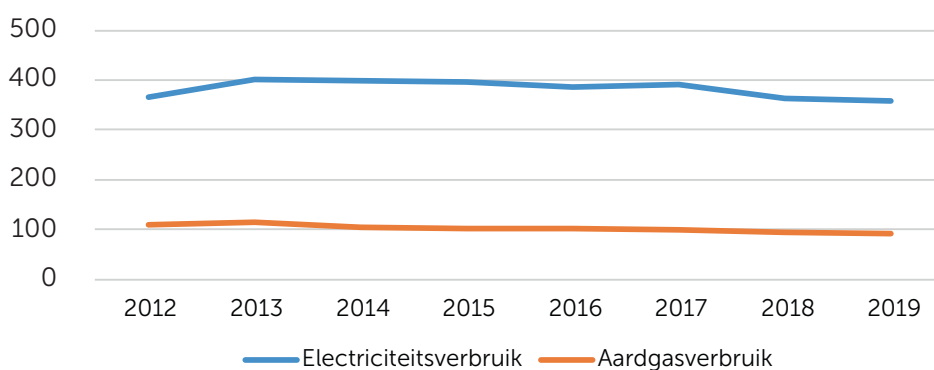

4.3 Warmtetransitie

Het Rijk wil dat in 2050 alle woningen en andere gebouwen aardgasloos zijn. Dit betekent dat gebouwen energiezuinig en duurzaam verwarmd moeten worden. Inwoners van de gemeente Ede leveren een belangrijke bijdrage aan de duurzame energiedoelen. Besparingen zijn vooral te realiseren door isolatie van woningen. In de afgelopen jaren is het energieverbruik in de gebouwde omgeving in Ede afgenomen. In Ede nam het elektriciteitsverbruik in de

gebouwde omgeving tussen 2012 en 2019 af met 2,5 procent. In Nederland was de afname in dezelfde periode 2 procent, in Gelderland bedroeg de afname 6 procent. Het aardgasverbruik in de gebouwde omgeving is in de periode 2012-2019 gedaald met 15,6 procent in Ede, terwijl de afname in Nederland 10,6 procent bedroeg en de afname in Gelderland 13,4 procent was.

Electriciteitsverbruik (miljoen kWh) en aardgasverbruik (miljoen m³) in gebouwde omgeving Ede

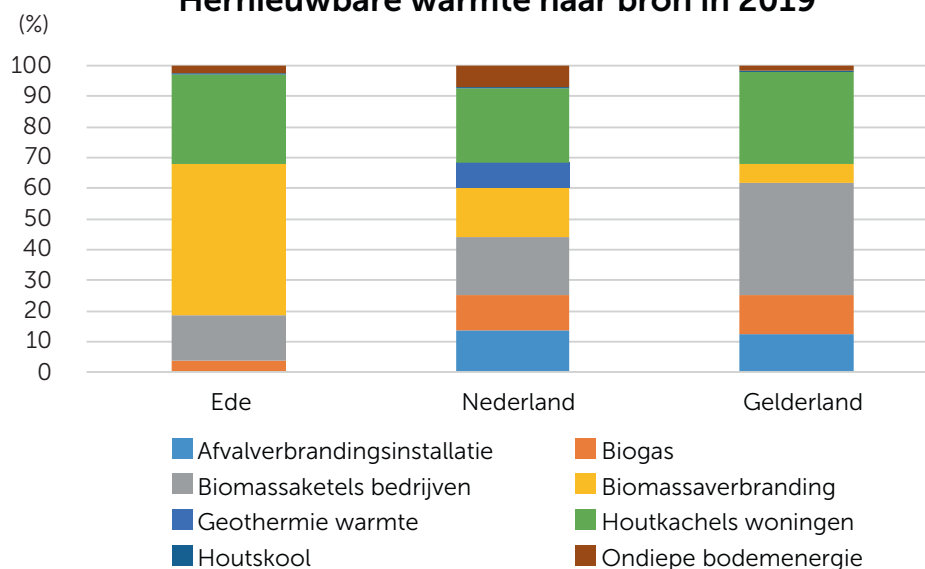

Bron: Klimaatmonitor.

Wanneer we kijken naar de verschillende bronnen van hernieuwbare warmte, dan valt vooral op dat er in Ede veel meer gebruik wordt gemaakt van biomassaverbranding (49,1 procent van het totaal) dan in

Gelderland (5,8 procent) en Nederland (15,9 procent). Het aandeel geothermie en ondiepe bodemenergie is in Ede en Gelderland veel lager dan in Nederland.

Hernieuwbare warmte naar bron in 2019

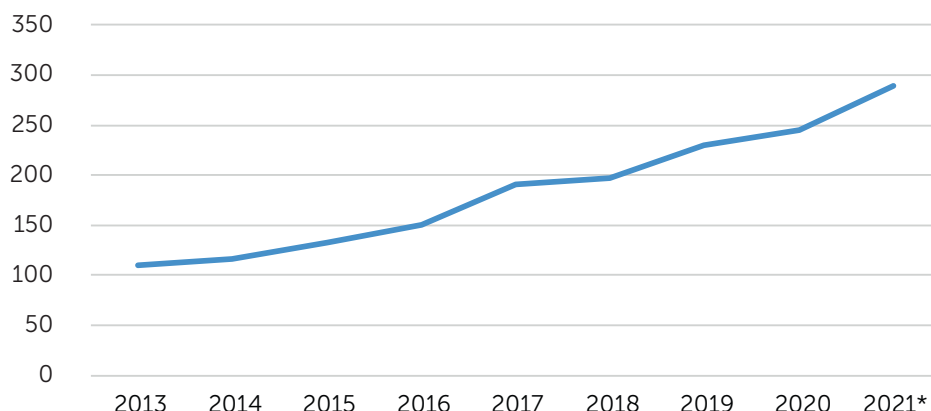
Bron: Klimaatmonitor.

De groei van hernieuwbare warmte in Ede is ook zichtbaar in de ontwikkeling van het warmtenet. Zo is tussen 2013 en 2020 het aantal aansluitingen van woningen op het warmtenet gegroeid van 4.290 naar 9.632 (gemeente Ede). Ook het opgewekte

vermogen voor woningen steeg fors, van 110 TJ in 2013 naar 246 TJ in 2020. De prognose is dat in 2021 het opgewekte vermogen verder zal stijgen naar 289 TJ.

Hernieuwbare warmte via warmtenet, woningen Ede (TJ)

Bron:
Duurzame energiemonitor.
Data voor 2021 is een
prognose.

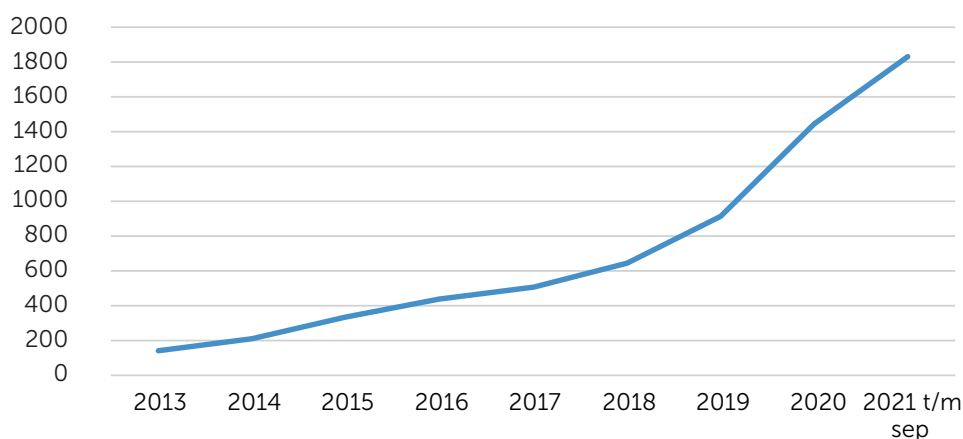
4.4 Duurzame mobiliteit

Een laatste thema binnen het thema klimaat en energietransitie is de ontwikkeling van duurzame mobiliteit. Deze ontwikkeling geeft inzicht in de sector mobiliteit. In september 2021 stonden er 1.832 elektrische personenauto's (volledig batterij-elektrische, plug-in-hybride en waterstof-elektrische personenauto's) geregistreerd in Ede, tegenover 140 in 2013. Het grootste deel van de elektrische auto's bestaat momenteel uit leaseauto's, die veelal op naam staan van leasemaatschappijen. Deze auto's worden toegerekend aan de gemeente waar de

leasemaatschappij gevestigd is. Omdat in Ede geen grote leasemaatschappijen gevestigd zijn, is het feitelijke aantal elektrische auto's in Ede groter dan de registratiecijfers weergegeven. Tegelijkertijd is het aandeel van elektrische personenauto's in Ede in 2020 formeel slechts 2,5 procent van het totaal. In Nederland is dit 3,1 procent. Zo bezien zijn er nog stappen te zetten voordat elektrische personenauto's een substantieel onderdeel van het Nederlandse wagenpark uitmaken.

Geregistreerde elektrische personenauto's Ede

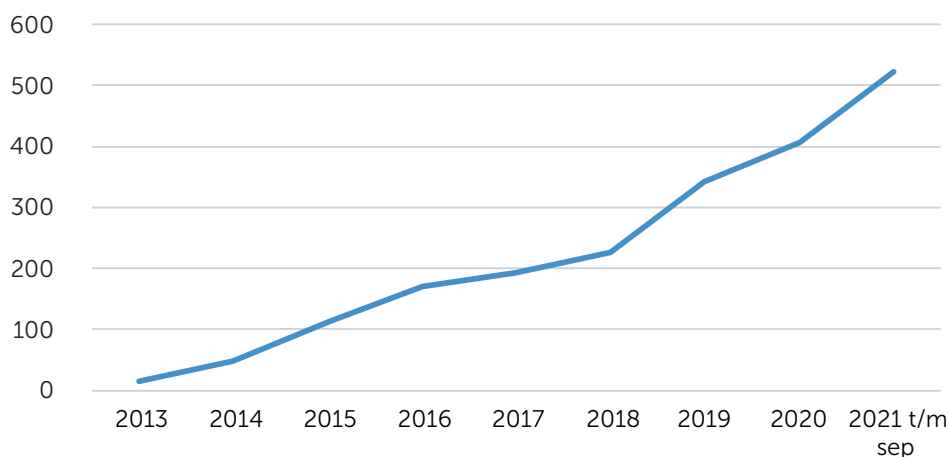
Bron: Klimaatmonitor.

Om het aandeel elektrische personenauto's verder te vergroten zal de infrastructuur voor elektrisch rijden moeten worden verbeterd. In de afgelopen jaren is het aantal laadpalen in Ede flink toegenomen; van 15 in 2013 naar 522 in september 2021. Omgerekend naar

inwonersaantallen (voor 2020; het meest recente jaar met volledige data) betekent dit dat er in Ede 3,4 laadpunten per 1.000 inwoners waren, terwijl dit er in Nederland 3,8 waren en in Gelderland 2,9.

Aantal (semi) publieke laadpunten Ede

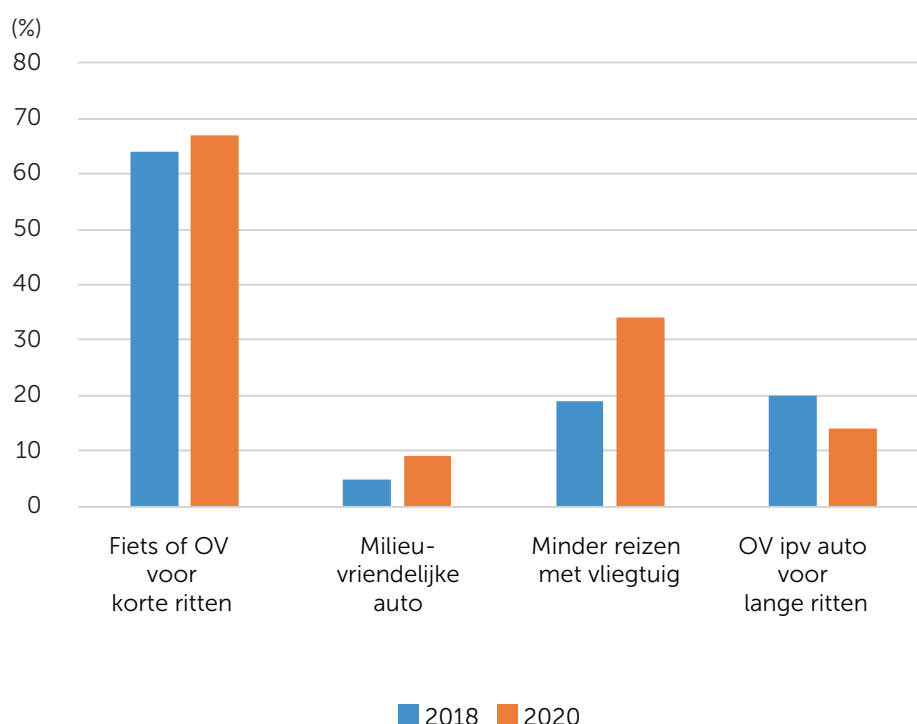

Bron: Ecomovement.

Wanneer we kijken naar het gedrag van inwoners op het gebied van duurzame mobiliteit lijkt de coronacrisis in 2020 een belangrijke rol te spelen; mensen reisden minder met het vliegtuig en gebruikten minder vaak het openbaar vervoer in plaats van de auto voor lange ritten in vergelijking

met 2018. Daarnaast werd iets vaker de fiets of het openbaar vervoer gebruikt voor korte ritten (67 procent in 2020, tegenover 64 procent in 2018) en nam het aandeel huishoudens dat een milieuvriendelijke auto heeft of gebruikt in dezelfde periode toe van 5 procent naar 9 procent.

Duurzame mobiliteit huishoudens

Bron:
Inwoners aan het woord.

5. Passend wonen

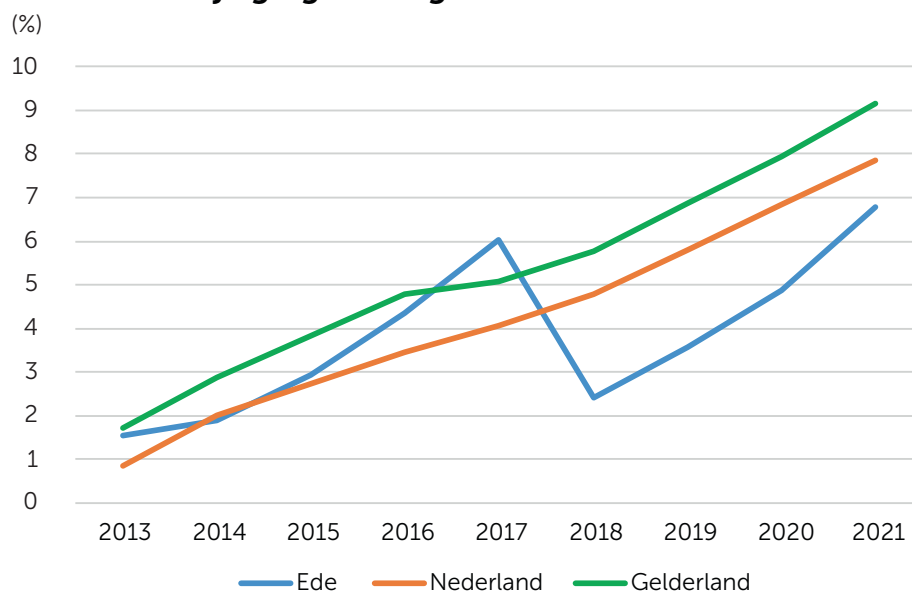
De bevolking van Ede is de afgelopen jaren fors gegroeid. Ook de komende decennia is de verwachting dat het aantal inwoners van de gemeente zal blijven toenemen. In het nieuwe regeerakkoord wordt stevig ingezet op passend wonen; de ambitie van het kabinet is om ongeveer 100.000 woningen per jaar te bouwen, waarbij 2/3e in het betaalbare segment moet zitten. In dit hoofdstuk richten we ons op een aantal van de meest relevante thema's met betrekking tot passend wonen: de woningvoorraad, huizenprijzen, nabijheid van voorzieningen en woontevredenheid.

5.1 Woningvoorraad

Een van de uitdagingen op het gebied van passend wonen is dat de vraag naar woningen het aanbod overschaduwet. In het hele land is de afgelopen jaren geïnvesteerd in het bouwen van woningen. In Ede is de woningvoorraad ook gestegen, van 46.871 in 2012 naar 50.056 aan het begin van 2021. Deze stijging heeft de druk op de

woningmarkt echter niet weggenomen. Vergeleken met de toename van de woningvoorraad in Gelderland en Nederland ligt het groeipercentage voor deze gehele periode in Ede lager. Tussen 2018 en 2021 is het groeipercentage in Ede (4,3 procent) echter hoger dan in Nederland (2,9 procent) en Gelderland (3,2 procent).

Wijziging woningvoorraad t.o.v. 2012

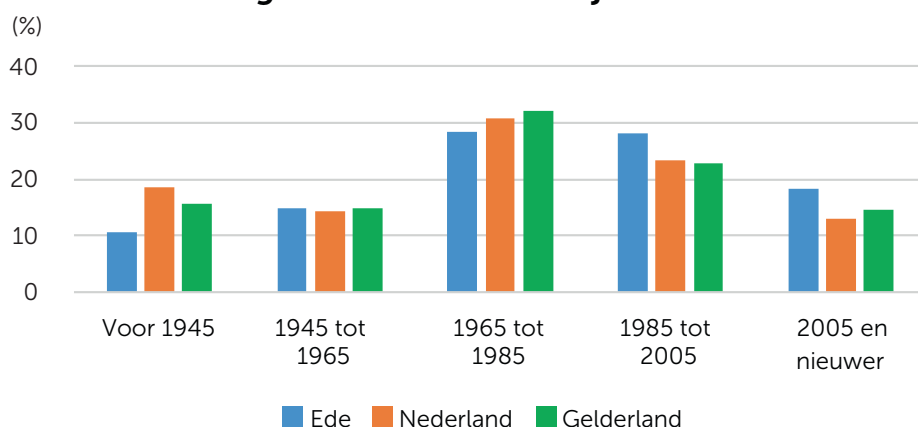
Bron: CBS.

Bestaande woningen hebben in Ede gemiddeld genomen een relatief recent bouwjaar; 46,4 procent van de woningvoorraad is gebouwd in 1985 of daarna. In Gelderland is dit aandeel 37,6

procent en in Nederland 36,4 procent. Ook het aandeel vooroorlogse woningen is in Ede relatief klein (iets meer dan 10 procent van het totaal).

Woningvoorraad naar bouwjaar in 2021

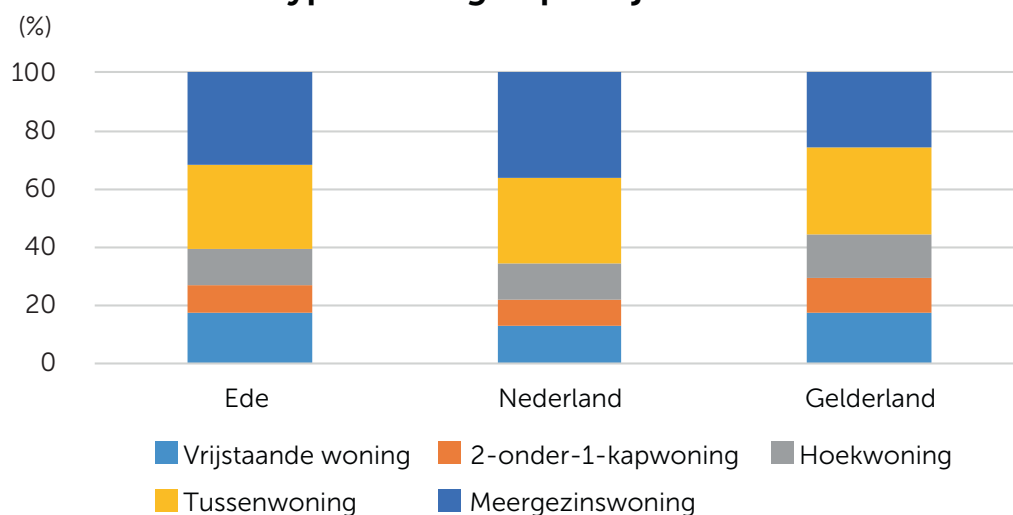

Bron: CBS.

De opbouw van de woningvoorraad qua type woningen is in Ede op hoofdlijnen vergelijkbaar met die van Gelderland en Nederland. Wel valt op dat er in Ede minder meergezinswoningen (bijvoorbeeld flats, of portiekwoningen) zijn ten opzichte van Nederland (31,6 procent om 36 procent).

Het aandeel meergezinswoningen is nog lager in Gelderland (26 procent). In Ede zijn ook meer vrijstaande woningen te vinden (17,4 procent) dan in Nederland (13 procent); voor Gelderland is dit percentage bijna hetzelfde als in Ede (17,6 procent).

Type woningen per 1 jan. 2021

Bron: CBS.

In de data wordt geen onderscheid gemaakt naar type meergezinswoningen.

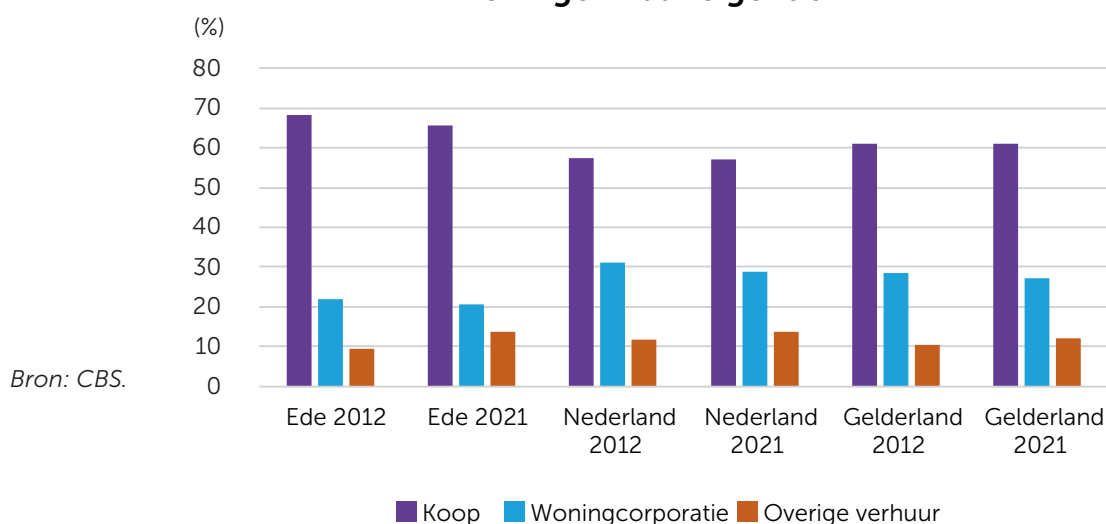
Er springen twee zaken in het oog wanneer we kijken naar de verhouding tussen koopwoningen, woningen in het bezit van woningcorporaties en overige verhuur. Ten eerste is het aandeel koopwoningen in Ede relatief hoog (65,6 procent in 2021),

vergeleken met Nederland (57,2 procent in 2021) en Gelderland (61 procent in 2021). In 2021 was het aandeel overige verhuur in Ede (13,7 procent) vergelijkbaar met de Nederlandse en Gelderse gemiddelden. Het aandeel woningen in eigendom van

woningcorporaties is in Ede relatief laag (20,7 procent in 2021, tegenover 28,9 procent in Nederland en 27,1 procent in Gelderland). Ten tweede zijn er een aantal trends zichtbaar door de jaren heen. In Ede is het aandeel koopwoningen tussen 2012 en 2021 gedaald met 2,7 procent; in Nederland en Gelderland is dat aandeel gedurende dezelfde periode stabiel

gebleven. Het aandeel woningen in het bezit van woningcorporaties is op alle drie de niveaus gedaald (met 1,4 procent in Ede en Gelderland en 2,2 procent in Nederland). Het aandeel overige verhuur is tussen 2012 en 2021 toegenomen; met 4,1 procent in Ede, 2,2 procent in Nederland en 1,4 procent in Gelderland.

Woningen naar eigendom

De behoefte aan gepaste woonruimte voor inwoners die een vorm van zorg nodig hebben zal, mede door de sterke vergrijzing, de komende decennia fors toenemen. In een recent onderzoek van Atrivé, uitgevoerd in opdracht van de gemeente Ede, bleek dat er in 2020 in de gemeente al een tekort was van 250 gepaste woonvormen voor

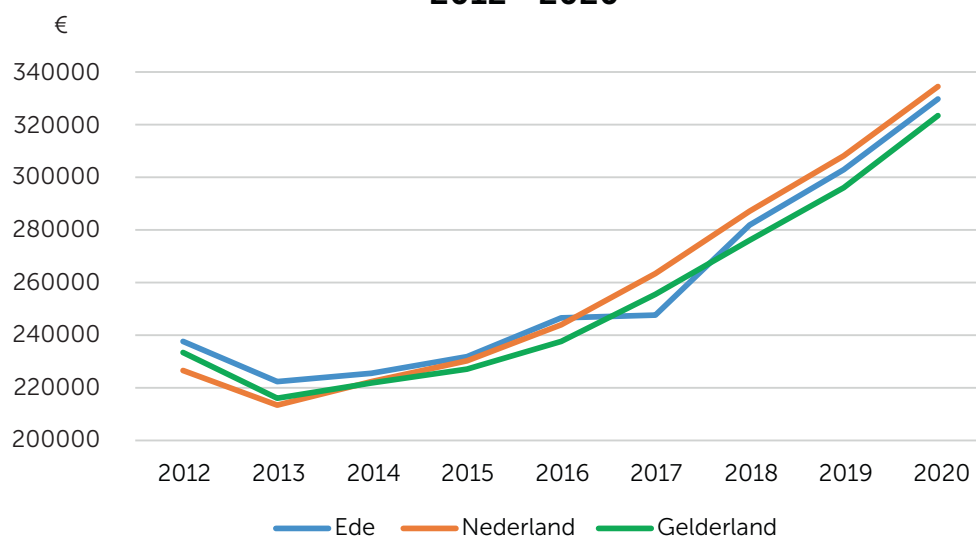
ouderen. Volgens hetzelfde rapport zal het tekort aan geschikte woonvormen voor ouderen in 2040 naar verwachting nog vele malen groter zijn: circa 700 verpleeghuis-eenheden en 1.800 woonvormen-met-zorg voor ouderen.

5.2 Huizenprijzen

De gemiddelde huizenprijzen waren in Ede de afgelopen jaren iets lager dan in de rest van Nederland en wat hoger dan in Gelderland. Tussen 2012 en 2020 is de gemiddelde prijs van een koopwoning in Ede toegenomen van zo'n 237.000 euro naar bijna 330.000 euro. Deze sterke stijging zet nog steeds door. Hierdoor is er niet alleen een uitdaging waar het de

woningvoorraad betreft, maar ook wat betreft de mogelijkheden die inwoners (en in het bijzonder starters) hebben om het gewenste soort woning te kopen. Op het niveau van wijken en dorpen zitten grote verschillen in woningwaarde. We komen hier in hoofdstuk 7 op terug.

**Gemiddelde verkoopprijzen,
2012 - 2020**

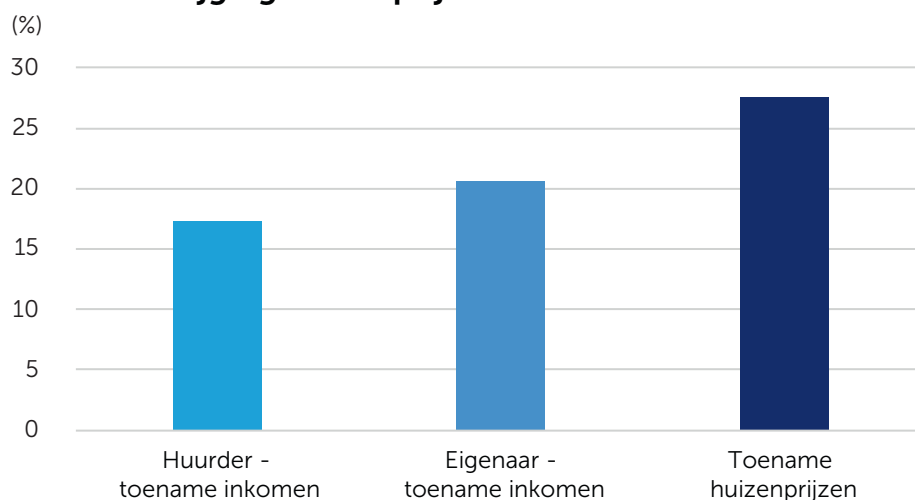

Bron: CBS.

Met de sterk stijgende huizenprijzen wordt het voor steeds meer inwoners lastig om een geschikte woning te kunnen kopen. Dit geldt voor huizenbezitters die willen verhuizen naar een andere koopwoning, maar nog meer voor huurders die op zoek zijn naar een betaalbare koopwoning. Daar waar het gemiddeld besteedbaar inkomen voor huizenbezitters in Ede tussen 2012

en 2019 is gestegen met €9.900, is deze toename voor huurders gelijk aan €4.200. Ter illustratie: de procentuele stijging van de huizenprijzen tussen 2012 en 2019 is groter dan de procentuele stijging van inkomens voor huizenbezitters en huurders. Gezien de verdere stijging van huizenprijzen in de laatste twee jaar is deze trend nog steeds actueel.

**Toename in besteedbaar inkomen en
stijging huizenprijzen 2012 - 2019 in Ede**

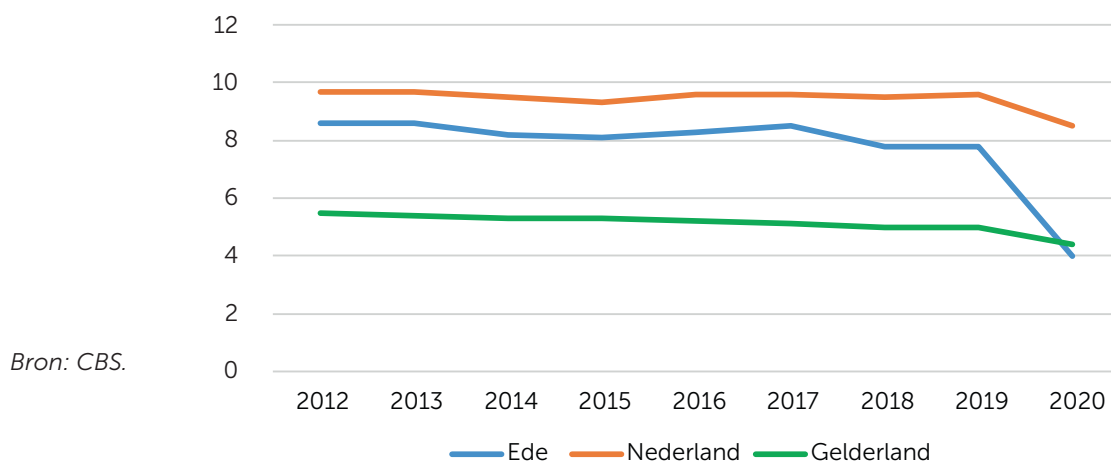
Bron: CBS.

5.3 Nabijheid van voorzieningen

Voor een aantal voorzieningen is data beschikbaar op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau. We richten ons hier op drie voorzieningen waarvoor het CBS data beschikbaar heeft: huisartsenpraktijken, kinderdagverblijven en basisonderwijsscholen. De gegevens laten zien dat het gemiddeld aantal huisartsenpraktijken binnen 3 km voor inwoners op alle niveaus langzaam is gedaald tussen 2012 en 2020. Hierbij valt op dat het aantal huisartsenpraktijken binnen 3 km in deze periode in Nederland

consequent hoger ligt dan in Ede. In Gelderland zijn er in dezelfde periode minder huisartsenpraktijken dan in Ede, behalve in 2020. In 2020 is er een zeer forse daling zichtbaar in Ede van het aantal huisartsenpraktijken binnen 3 km (van 7,8 in 2019 naar 4 in 2020). Deze uitschieter naar beneden kan mogelijk verklaard worden door de ligging van nieuwbouw ten opzichte van bestaande huisartsenpraktijken, of fusies van huisartsenposten. In Nederland waren er in 2020 gemiddeld 8,5 huisartsenpraktijken binnen 3 km; in Gelderland waren dit er 4,4.

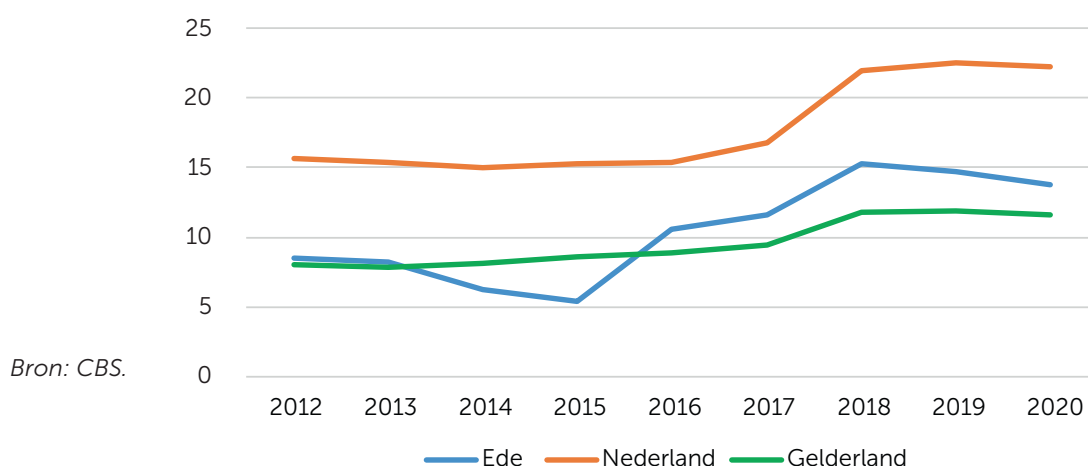
Aantal huisartsenpraktijken binnen 3 km

Het aantal kinderdagverblijven binnen 3 km laat een stijgende trend zien door de jaren heen. In de meest recente jaren is het aantal kinderdagverblijven gestabiliseerd of licht gedaald, maar de stijging tussen 2012

en 2020 is fors: van gemiddeld 8,5 naar 13,8 kinderdagverblijven in Ede, van 15,7 naar 22,2 kinderdagverblijven in Nederland en van 8 naar 11,6 kinderdagverblijven in Gelderland.

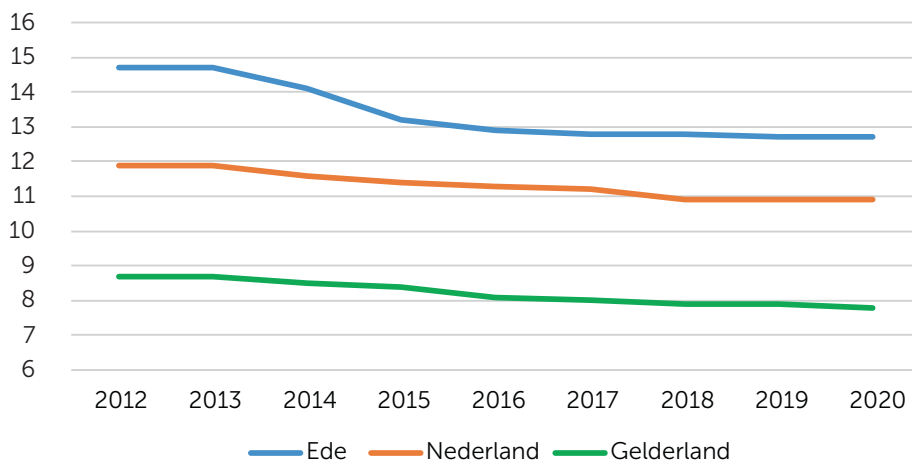
Aantal kinderdagverblijven binnen 3 km

Met betrekking tot het aantal basisonderwijsscholen binnen 3 km vallen twee zaken op. In de eerste plaats is het aantal basisonderwijsscholen binnen 3 km relatief hoog in Ede. In 2020 zijn dit er

gemiddeld 12,7, tegenover 10,9 in Nederland en 7,8 in Gelderland. Wel is op alle niveaus een (lichte) daling zichtbaar van het aantal basisonderwijsscholen binnen 3 km tussen 2012 en 2020.

Aantal basisonderwijsscholen binnen 3 km

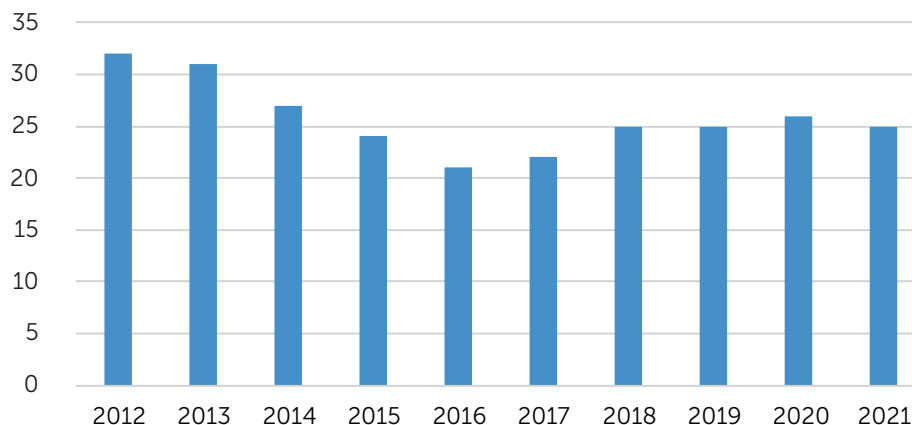
Bron: CBS.

5.4 Woontevredenheid

Er zijn veel factoren die invloed hebben op de woontevredenheid van inwoners, waaronder de factoren die eerder in dit hoofdstuk zijn beschreven. Inwoners van Ede gaven hun woning in 2019 gemiddeld een 8,1 als rapportcijfer (Leefbaarheidsmonitor). Op basis van

gegevens uit de Atlas voor Gemeenten scoort Ede qua woonaantrekkelijkheid gemiddeld ten opzichte van andere grote gemeenten, met een score die door de jaren heen rond de 25^e plek schommelt (van de 50).

Woonantrekkelijkheidsindex score Ede (rangorde)

Bron:
Atlas voor Gemeenten.

Score van 50 grootste
Nederlandse gemeenten.

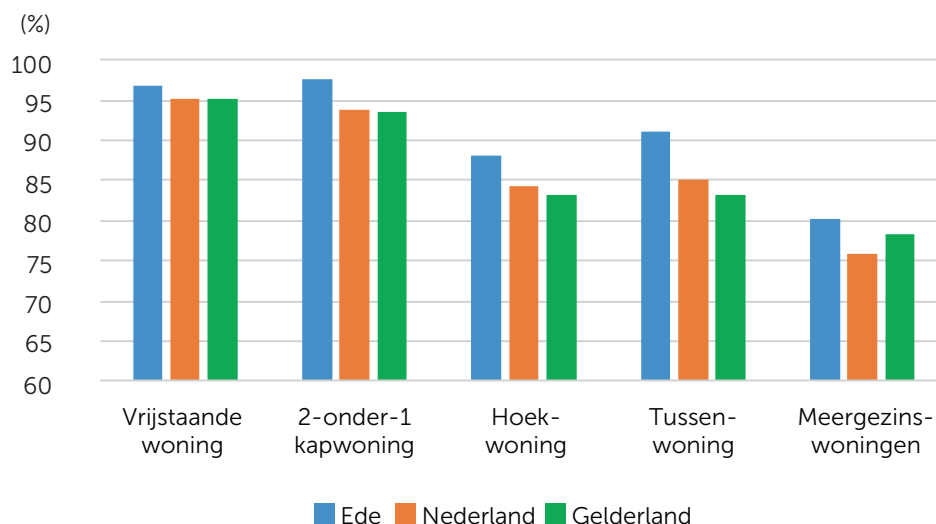
Wanneer we inzoomen op woontevredenheid per type woning, dan valt op dat Edese inwoners in alle categorieën tevredener zijn (tevreden of zeer tevreden) dan inwoners in Gelderland en Nederland. In Ede zijn bewoners van 2-onder-1-

kapwoningen het meest tevreden (97,6 procent), op de voet gevolgd door bewoners van vrijstaande woningen (96,9 procent). Bewoners van meergezinswoningen zijn het minst tevreden (80,1 procent). Dit patroon is hetzelfde in Gelderland en Nederland.

Tevredenheid met huidige woning in 2018

Bron: CBS.

In de data wordt geen onderscheid gemaakt naar type meergezinswoningen.

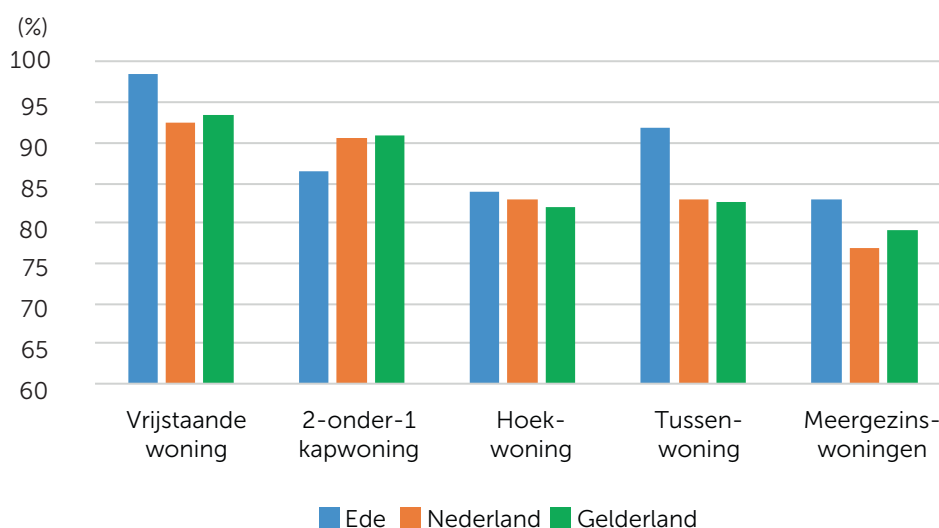
Inwoners is ook gevraagd naar hun tevredenheid (tevreden of zeer tevreden) over hun huidige woonomgeving, oftewel de omgeving en de buurt waarin een huishouden woont. Wederom zijn Edenaren tevredener dan de rest van Gelderland

en Nederland, behalve de 2-onder-1-kap bewoners. In Ede zijn de bewoners van een vrijstaande woning het meest tevreden over hun woonomgeving (98,5 procent) en de bewoners van een meergezinswoning het minst tevreden (83 procent).

Tevredenheid met huidige woonomgeving in 2018

Bron: CBS.

In de data wordt geen onderscheid gemaakt naar type meergezinswoningen.

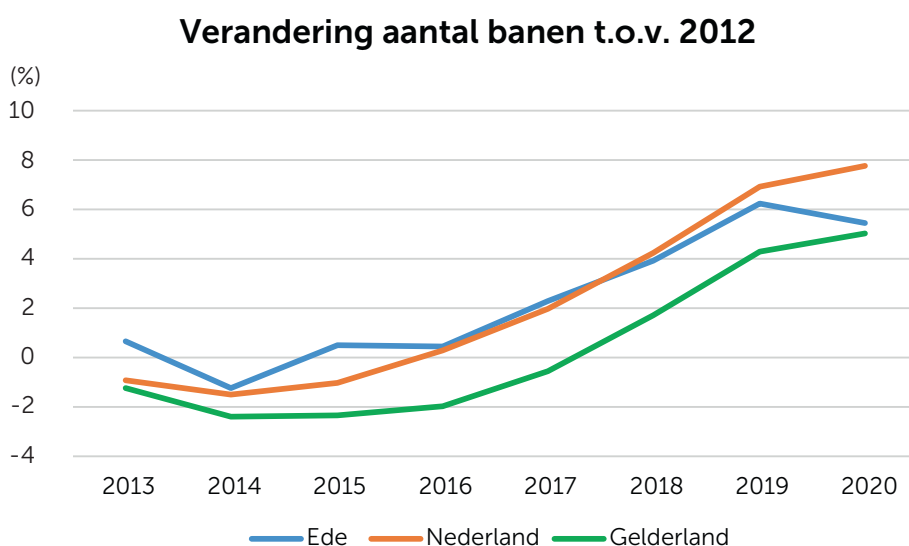
6. Vestigingsklimaat

Ede is al een aantrekkelijke plek voor bedrijven om zich te vestigen, onder andere vanwege de centrale ligging en de groene omgeving in combinatie met een hoog voorzieningenniveau. We bespreken hier drie relevante thema's in het kader van vestigingsklimaat: werkgelegenheid, cultuur en sport en binnenstad.

6.1 Werkgelegenheid

Vanaf 2016 is de werkgelegenheid toegenomen, in zowel Ede, Gelderland als Nederland. De coronacrisis heeft de economie minder aangetast dan gevreesd en de verwachting is dat de economie de komende jaren ook zal blijven groeien

(CPB). In Ede is het aantal banen gestegen van 55.660 in 2012 naar 58.680 in 2020. Dit is een stijging van 5,4 procent. De stijging in Nederland gedurende dezelfde periode bedroeg 7,8 procent, terwijl de stijging in Gelderland 5 procent was.

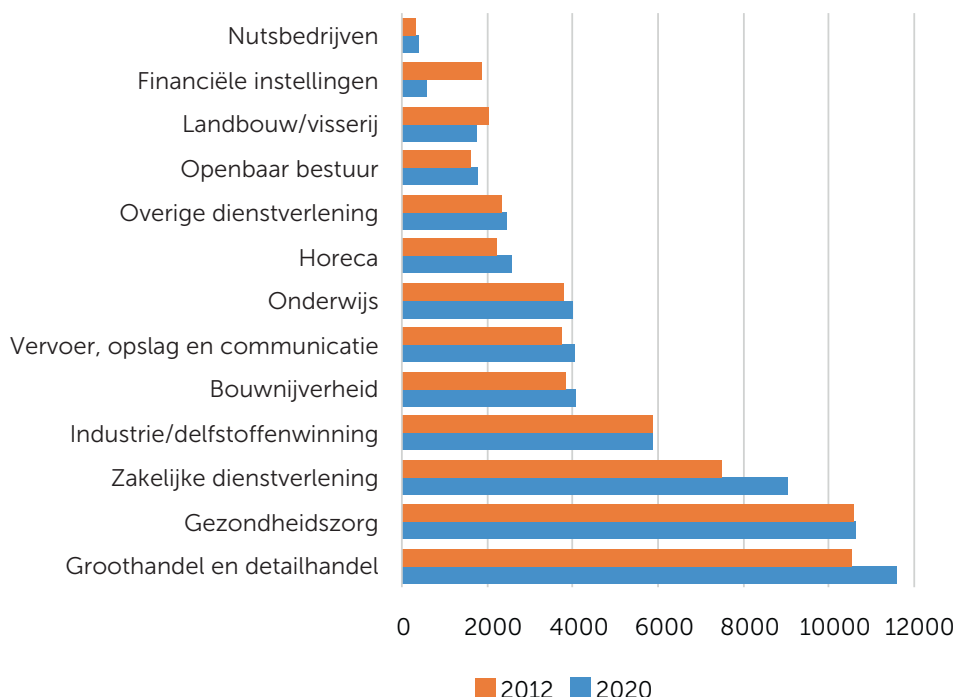

Bron: Provinciale
Werkgelegenheidsenquête
Gelderland.

De bedrijfstakken met de meeste banen in 2020 in Ede zijn 'groothandel en detailhandel' (11.580 banen) en 'gezondheidszorg' (10.620 banen). Er zijn relatief weinig banen in de bedrijfstakken 'nutsbedrijven' (380 banen) en 'financiële instellingen' (560 banen). Tussen 2012 en 2020 is het aantal banen in de bedrijfstak 'financiële instellingen' met maar liefst 70,1 procent gedaald (van 1.870 banen naar

560 banen). Ook het aantal banen in de bedrijfstak 'landbouw/visserij' is gedaald (-15,6 procent; van 2.050 banen naar 1.730 banen). De grootste banengroei heeft plaatsgevonden in de bedrijfstakken 'zakelijke dienstverlening' (+20,3 procent; van 7.500 banen naar 9.020 banen) en 'horeca' (+16,7 procent; van 2.210 banen naar 2.580 banen).

Aantal banen naar bedrijfstak in Ede

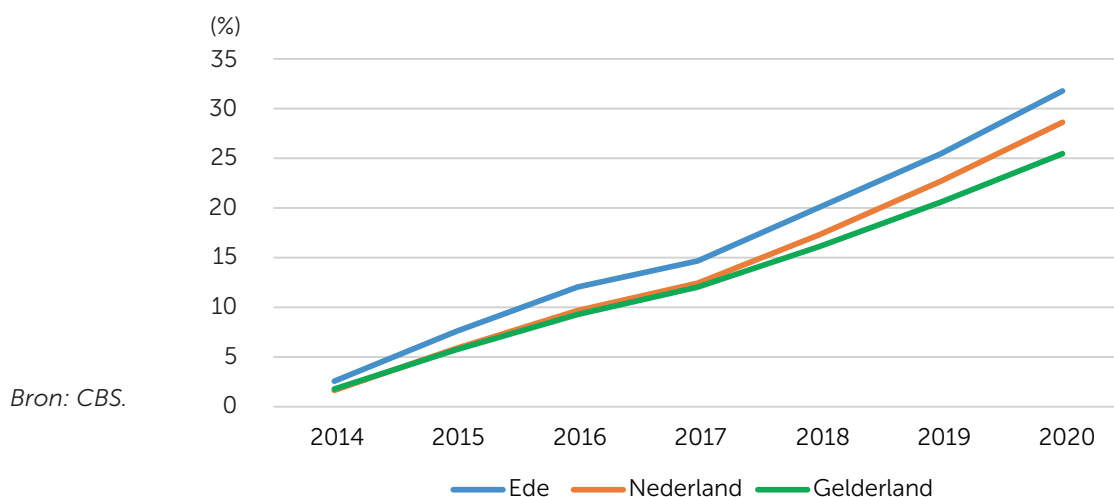

Bron: Provinciale
Werkgelegenheidsenquête
Gelderland.

Het aantal bedrijfsvestigingen is in de afgelopen jaren fors toegenomen. Ede heeft hierbij een hoger groeipercentage gerealiseerd dan het Gelderse en landelijke

gemiddelde. Ten opzichte van 2013 was in 2020 het aantal bedrijfsvestigingen met 31,8 procent gestegen in Ede, van 9.015 naar 11.880.

Toename bedrijfsvestigingen totaal t.o.v. 2013

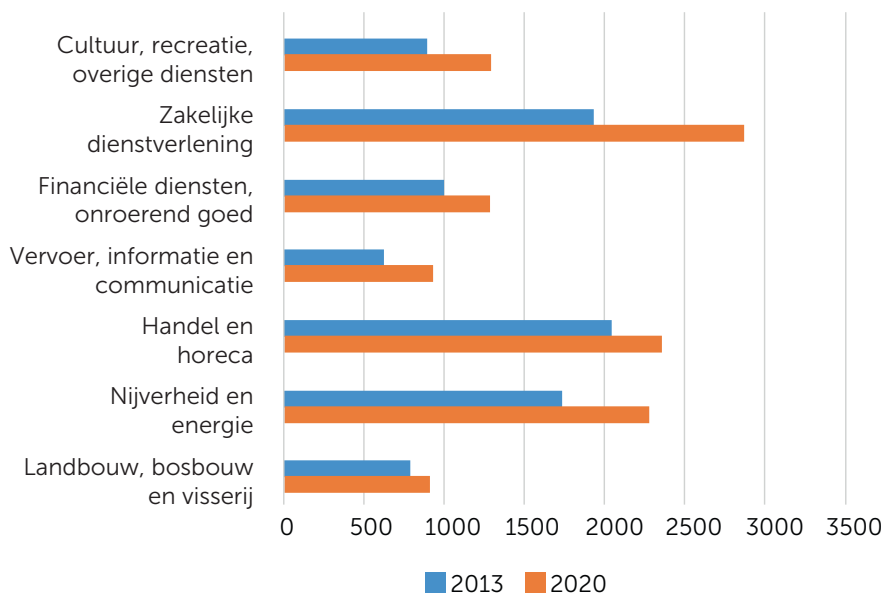

Bron: CBS.

Een nadere blik op het aantal bedrijfsvestigingen per sector laat zien dat in Ede het aantal bedrijven in alle sectoren is toegenomen tussen 2013 en 2020. Het aantal bedrijven in de drie sectoren 'zakelijke dienstverlening', 'vervoer, informatie en

communicatie' en 'cultuur, recreatie en overige diensten' is met meer dan 40 procent gegroeid. De kleinste groei (14,6 procent) heeft plaatsgevonden in de sector landbouw, bosbouw en visserij.

Aantal bedrijfsvestigingen per sector in Ede

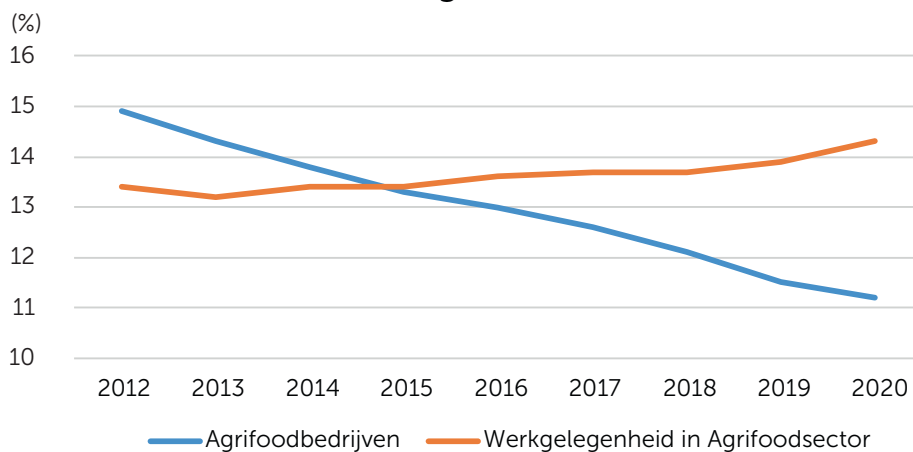

Bron: CBS.

Voor Ede zijn de ontwikkelingen in de sector agrifood van groot belang. Door de jaren heen zijn twee trends zichtbaar in deze sector; het aandeel agrifoodbedrijven ten opzichte van het totaal aantal bedrijven is afgenomen (van 14,9% in 2012 naar 11,2% in 2020), terwijl het percentage

werkgelegenheid in agrifoodbedrijven is toegenomen (van 13,4% in 2012 naar 14,3% in 2020). Deze ontwikkeling suggereert dat er relatief minder, maar grotere, bedrijven actief zijn in de agrifoodsector in Ede gedurende deze periode.

Aandeel bedrijven en werkgelegenheid van Agrifood in Ede

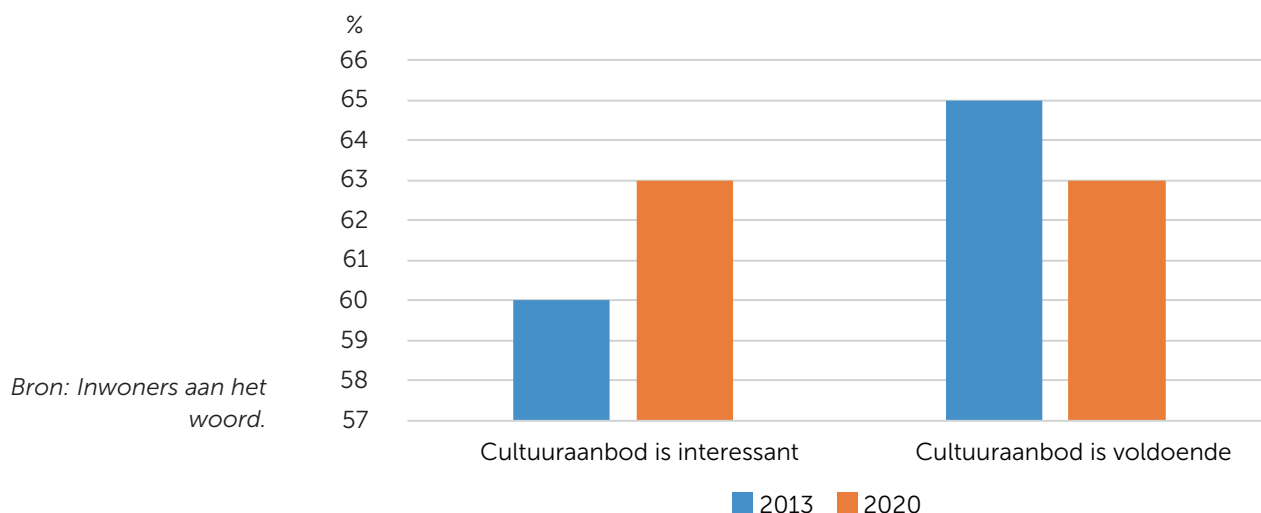
Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête Gelderland.

6.2 Cultuur en sport

De gemeente heeft op meerdere momenten aan haar inwoners gevraagd naar het oordeel over het cultuuraanbod in Ede. In 2020 gaf 63 procent van de respondenten aan het cultuuraanbod (een beetje)

interessant te vinden. Dit oordeel is 3 procent hoger dan in 2013. In 2020 gaf ook 63 procent van de respondenten aan dat het cultuuraanbod voldoende, of veel, is. Dit oordeel is 2 procent lager dan in 2013.

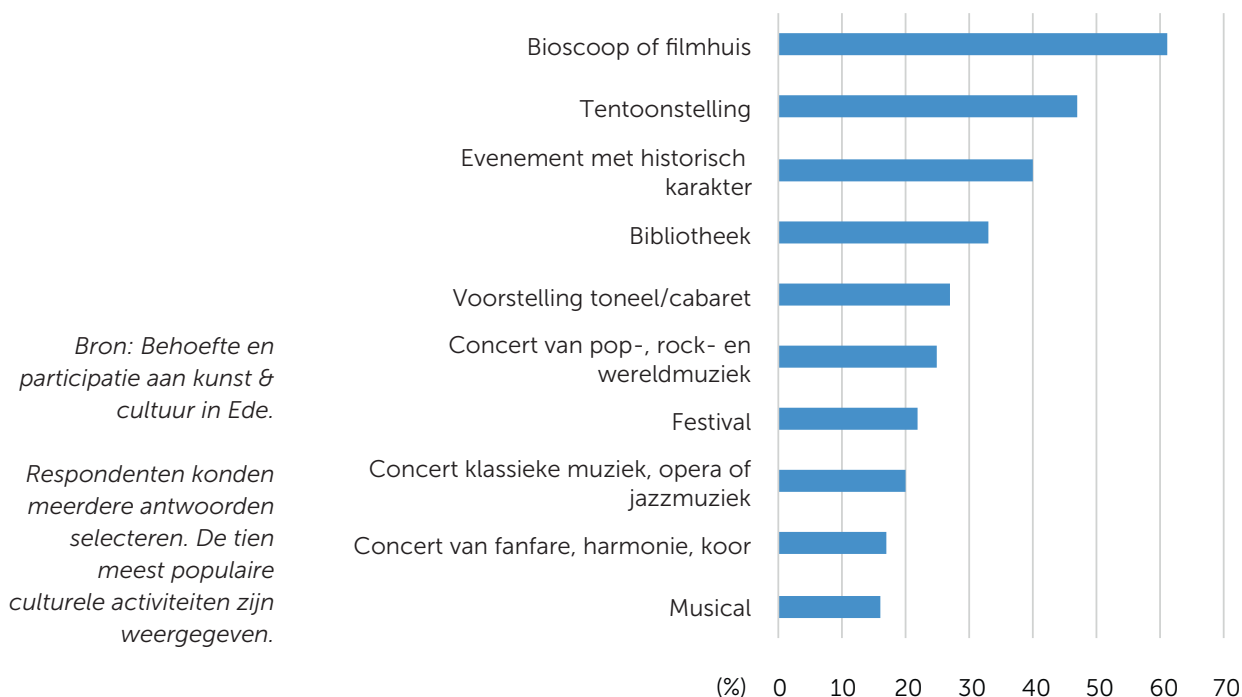
Oordeel over cultuuraanbod

Uit een rapport uit 2020 van het PON, uitgevoerd in opdracht van de gemeente Ede, blijkt dat 90% van de Edenaren culturele activiteiten in de voorgaande twaalf maanden minstens één culturele activiteit heeft bezocht. De meest populaire

activiteit is bioscoopbezoek, gevolgd door tentoonstellingen (in museum, galerie of andere expositie) en evenementen met een historisch karakter (bijvoorbeeld Open Monumenten Dag, of Airborne).

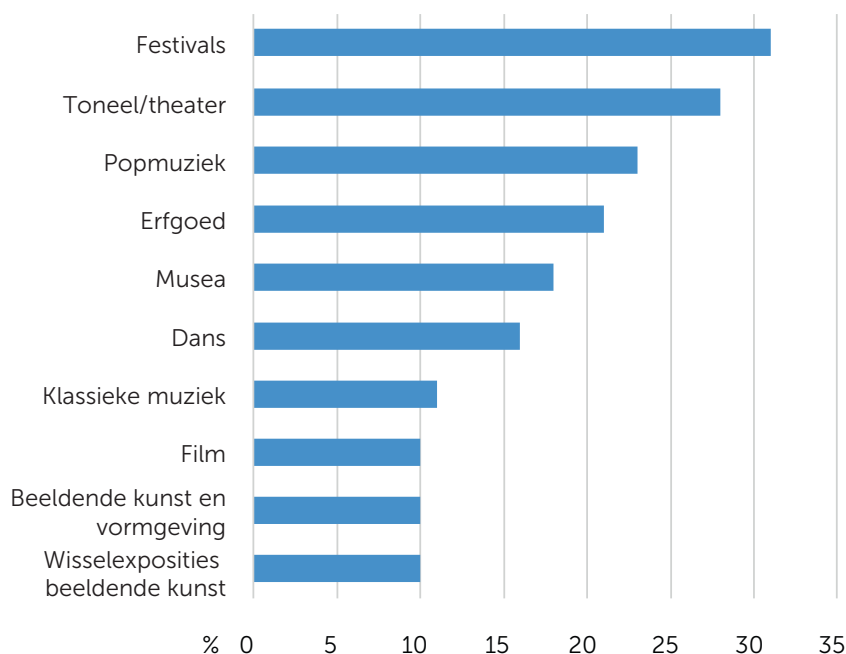
Bezochte culturele activiteiten in 2020

In 2018 is aan inwoners gevraagd op welk gebied van cultuur zij graag verbetering zien. De meeste respondenten gaven aan verbetering te willen zien in festivals (31 procent), gevolgd door toneel/

theater (28 procent) en popmuziek (23 procent). Wisselexposities beeldende kunst, beeldende kunst en vormgeving en film waren met 10 procent elk de minst geselecteerde categorieën.

Voorgestelde verbeteringen cultuuraanbod in Ede

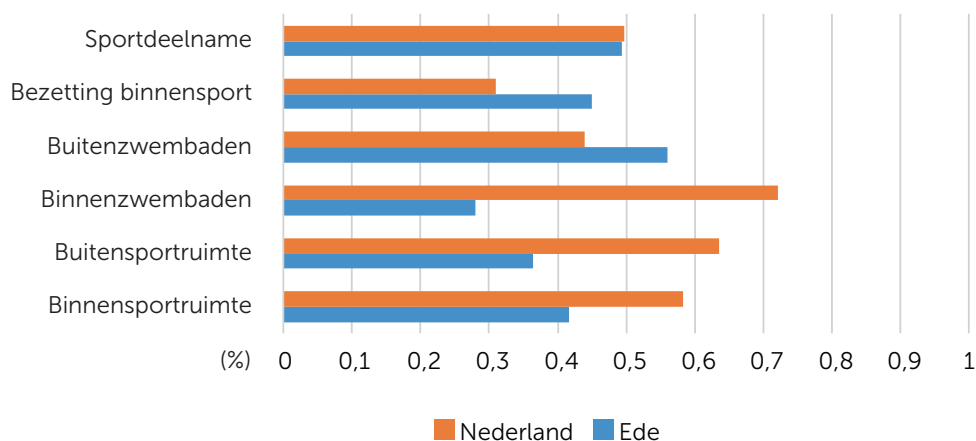
Bron: Inwoners aan het woord.

Respondenten konden meerdere antwoorden selecteren.

Op het gebied van sport is er informatie beschikbaar voor een aantal indicatoren, waarbij de situatie in Ede vergeleken kan worden met die in Nederland. Op basis van deze gegevens valt een aantal dingen op. Zo is er in Ede ten opzichte van Nederland minder binnensportruimte (4,8 tegenover 6,7 zaaldelen per 10.000 inwoners), minder buitensportruimte (9,3 tegenover 16,2 velden en banen per 10.000 inwoners) en minder binnenzwembadoppervlakte

(73 tegenover 188 vierkante meter per 10.000 inwoners). Tegelijkertijd is er in Ede meer buitenzwembadoppervlakte (299 tegenover 235 vierkante meter per 10.000 inwoners) en een hogere bezettingsgraad van binnensportruimte dan in Nederland (45 tegenover 31 procent). Sportdeelname is in Ede nagenoeg gelijk aan het landelijk gemiddelde; ongeveer de helft van de inwoners in Ede beoefent wekelijks minimaal één keer een sport.

Sportindicatoren voor Ede en Nederland in 2020

Bron: Vereniging Sport en Gemeenten.

Alle gegevens zijn relatief uitgedrukt voor de leesbaarheid van de grafiek.

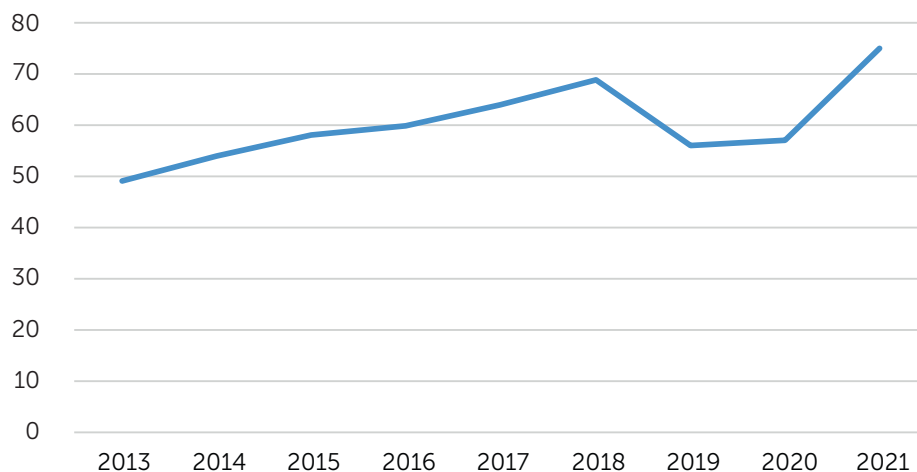

6.3 Binnenstad

Ede zet in op het verder verbeteren van de binnenstad. Een van de aandachtspunten bij het creëren van een levendige binnenstad is het tegengaan van leegstand van winkels.

Het aantal leegstaande winkels in Ede Centrum is door de jaren heen toegenomen; van 49 in 2013 tot 75 in 2021.

Leegstand winkels Ede Centrum

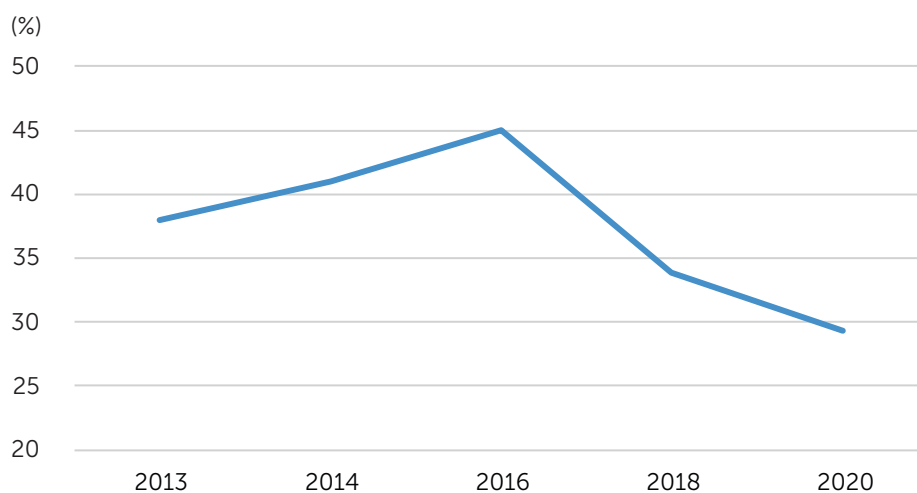

Bron: Locatus.

Een graadmeter van de aantrekkelijkheid van de binnenstad is het aantal inwoners dat minstens eenmaal per week Ede centrum bezoekt. Dit aandeel is in de periode 2013 t/m 2016 gestegen (van 38 procent naar

45 procent), maar daarna gezakt (naar 29,3 procent in 2020). De coronacrisis en opkomst van online winkelen kunnen mogelijke verklaringen zijn voor deze recente daling.

Inwoners die minstens 1x per week Ede Centrum bezoeken

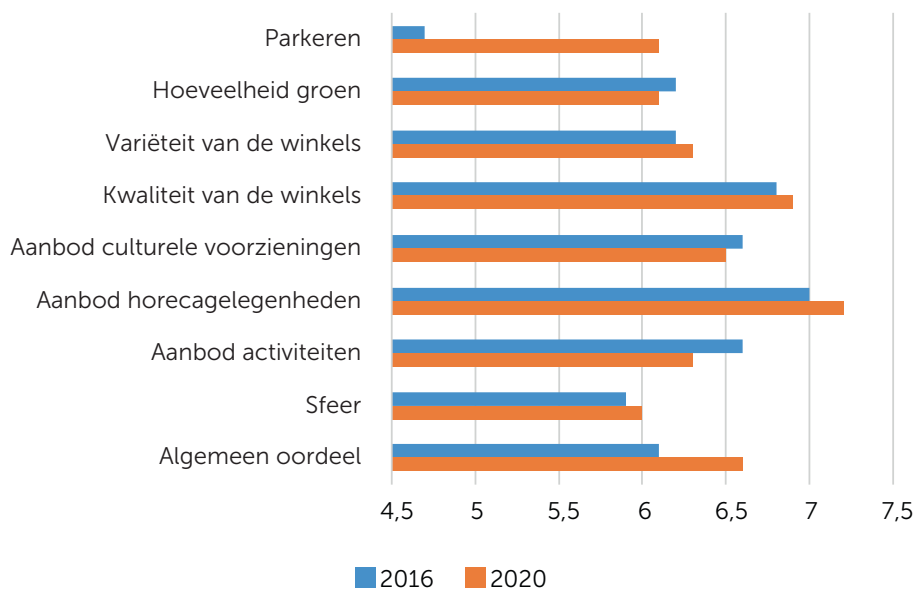

Bron: Inwoners aan het woord.

Inwoners van Ede zijn over het algemeen redelijk tevreden over de verschillende dimensies van Ede Centrum. De binnenstad scoort in 2020 het hoogste op aanbod horecagelegenheden (een 7,2) en het laagste op sfeer (een 6,0). Tussen 2016 en 2020 zijn

er vooral kleine verschuivingen geweest in de rapportcijfers. Wel is het oordeel over parkeren in Ede Centrum fors verbeterd; van een 4,7 in 2016 naar een 6,1 in 2020.

Oordeel over Ede Centrum (rapportcijfer)

Bron: Inwoners
aan het woord.

7. Ede

Gebiedsgericht

Leefbare wijken en dorpen

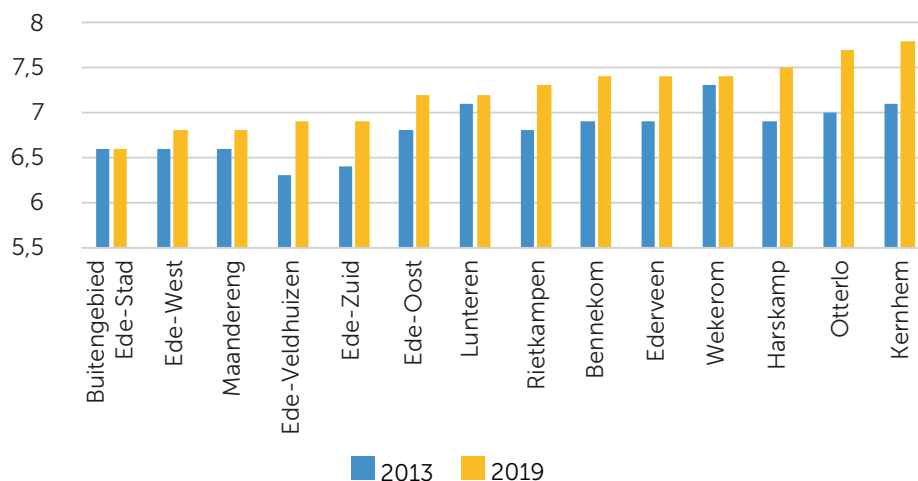
De grote maatschappelijke thema's beïnvloeden niet alleen de gemeente als geheel, maar werken ook juist door op het niveau van wijken en dorpen. Binnen de Edese wijken en dorpen is er bijvoorbeeld veel diversiteit in termen van bevolkingssamenstelling, sociale samenhang en economische activiteiten. In dit laatste hoofdstuk kijken we gebiedsgericht naar de drie leefbaarheidsgebieden: veiligheid, sociale leefomgeving en fysieke leefomgeving. In de toekomstige Staat van Ede zal ook aandacht zijn voor de gebiedsgerichte dimensies van de andere maatschappelijke thema's.

7.1 Veiligheid

Veiligheid is een van de kerntaken van de gemeente en heeft veel invloed op de leefbaarheid. Inwoners van de verschillende Edese wijken en dorpen is gevraagd naar een rapportcijfer voor de veiligheid in hun eigen buurt. In 2019 was het gemiddelde

cijfer een ruime voldoende. De laagste score was een 6,6 (Buitengebied Ede-Stad) en de hoogste score een 7,8 (Kernhem). Positief is ook dat in bijna alle gebieden in Ede het rapportcijfer voor de veiligheid in eigen buurt is gestegen ten opzichte van 2013.

Rapportcijfer veiligheid in eigen buurt

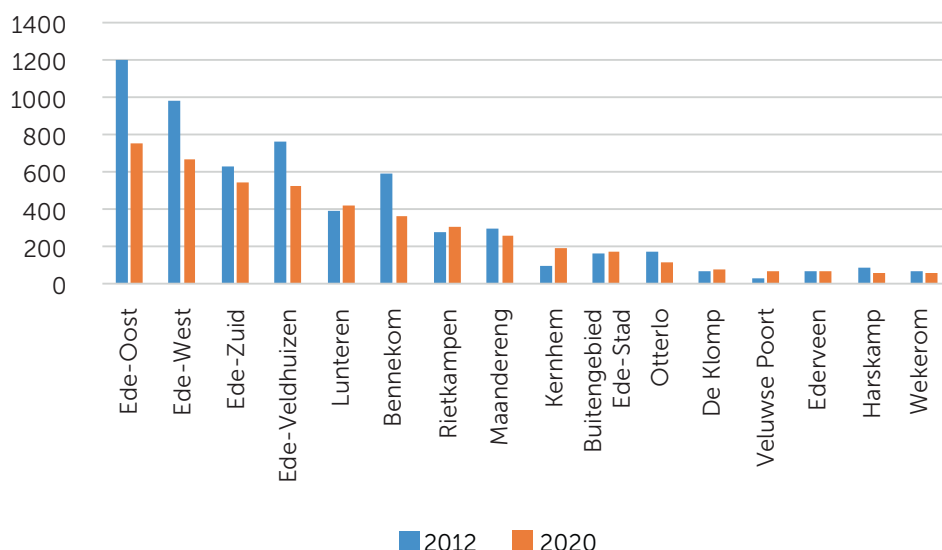
Bron: Leefbaarheidsmonitor.

Voor Veluwe Poort en de Klomp is geen informatie beschikbaar. Gerangschikt naar meest recente score.

Het verbeterde gevoel van veiligheid in de eigen buurt wordt ook bevestigd door feitelijke cijfers over geregistreerde misdrijven. In de wijken met het hoogste aantal geregistreerde misdrijven (Ede-Oost, Ede-West, Ede-Zuid en Ede-Veldhuizen) is het aantal geregistreerde misdrijven (fors) gedaald ten opzichte van 2012. Dit is een positieve trend. Een kanttekening is dat

niet van elk misdrijf aangifte wordt gedaan en recente incidenten zoals de onrustige jaarwisseling 2019/2020 en de autobranden in oktober 2021 in Veldhuizen het gevoel van veiligheid negatief kunnen beïnvloeden. Ook de mogelijke gevolgen van de coronacrisis zijn nog niet (volledig) terug te zien in de huidige cijfers.

Geregistreerde misdrijven

Bron: Politie.

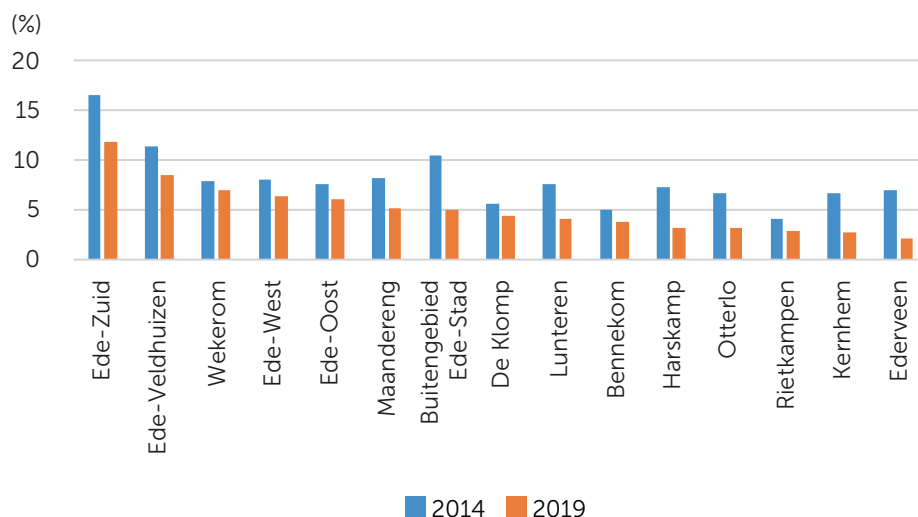
Gerangschikt naar meest recente score.

7.2 Sociale leefomgeving

Qua sociale leefomgeving zijn er binnen de gemeente grote verschillen. Sommige gebieden zijn kwetsbaarder dan andere. Zo is het percentage huishoudens met een laag inkomen in 2019 relatief hoog in Ede-Zuid (11,8 procent), Ede-Veldhuizen (8,4 procent)

en Wekerom (7 procent) en relatief laag in Kernhem (2,7 procent) en Ederveen (2 procent). Voor alle wijken en dorpen geldt dat het percentage huishoudens met een laag inkomen (fors) gedaald is in 2019 ten opzichte van 2014.

Huishoudens met een laag inkomen

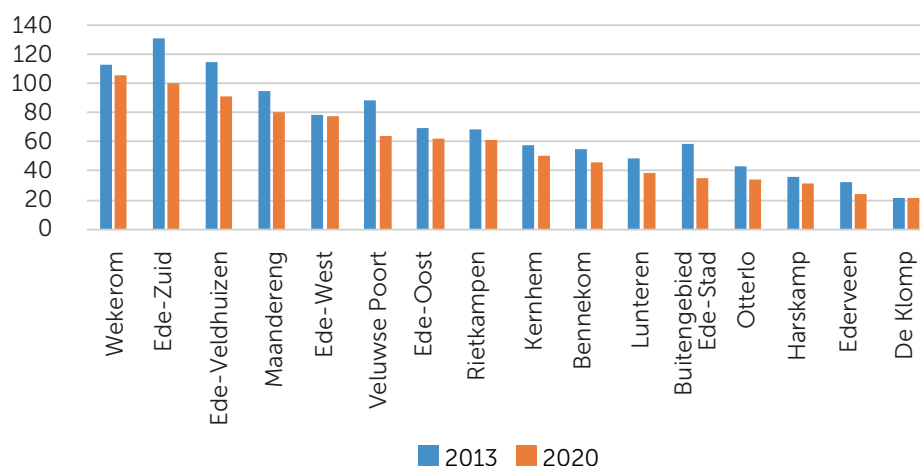
Bron: CBS.

Geen informatie beschikbaar voor Veluwe Poort.

Het aantal bijstands-, arbeidsongeschiktheids- en werkloosheidsuitkeringen naar gebied laat een vergelijkbaar beeld zien als het gaat om de sociale leefomgeving. Wekerom, Ede-Zuid en Ede-Veldhuizen zijn de wijken met het hoogste aantal uitkeringen per 1.000 inwoners, terwijl er in bijvoorbeeld Ederveen en De Klomp weinig uitkeringen zijn in verhouding tot

het aantal inwoners. Tussen 2013 en 2020 is het aantal van dit type uitkeringen per 1.000 inwoners in alle wijken en dorpen, behalve De Klomp (waar het aantal uitkeringen gelijk is gebleven, maar het aantal inwoners iets is verminderd), in Ede lager geworden. Vanwege de vergrijzing is het aantal AOW-uitkeringen in de gemeente wel toegenomen.

Aantal uitkeringen per 1.000 inwoners

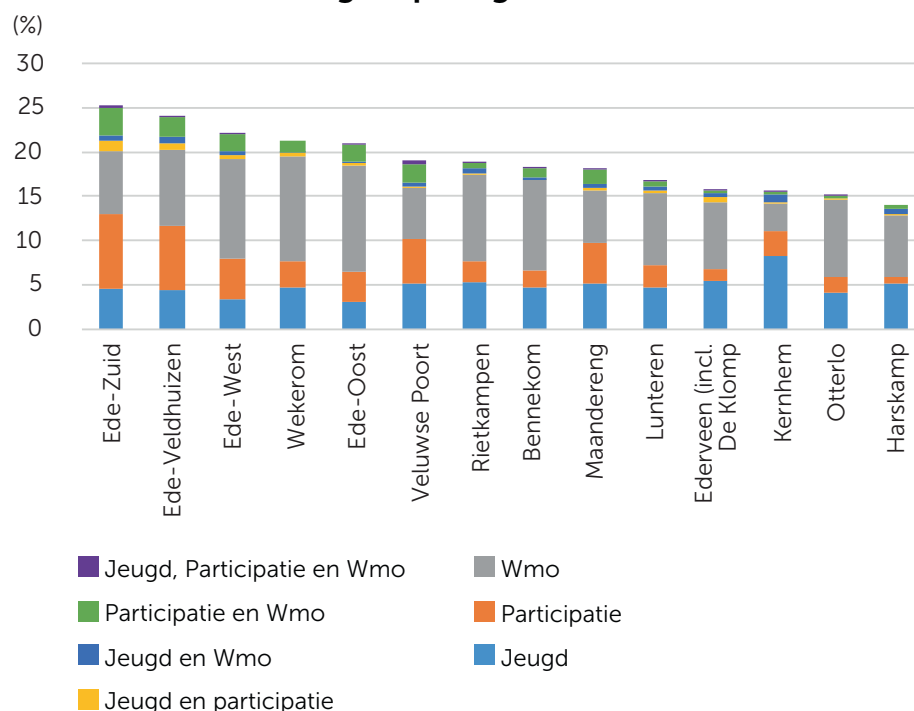

Bron: CBS.

Op het niveau van huishoudens tekent zich een vergelijkbaar beeld af wanneer we kijken naar het gebruik van voorzieningen op het gebied van jeugd, participatie en Wmo. Ede-Zuid (25,3 procent) en Ede-Veldhuizen (24,2 procent) hebben procentueel gezien de meeste huishoudens die gebruik maken van minstens één voorziening; in Otterlo

(15,2 procent) en Harskamp (14,1 procent) is dit percentage het laagste. Ook relevant is de zogenaamde stapeling van zorg, waarbij een enkel huishouden gebruik maakt van meerdere voorzieningen. Ook hier hebben Ede-Zuid (5,3 procent) en Ede-Veldhuizen (3,9 procent) de hoogste scores.

Zorg(stapeling) in 2020

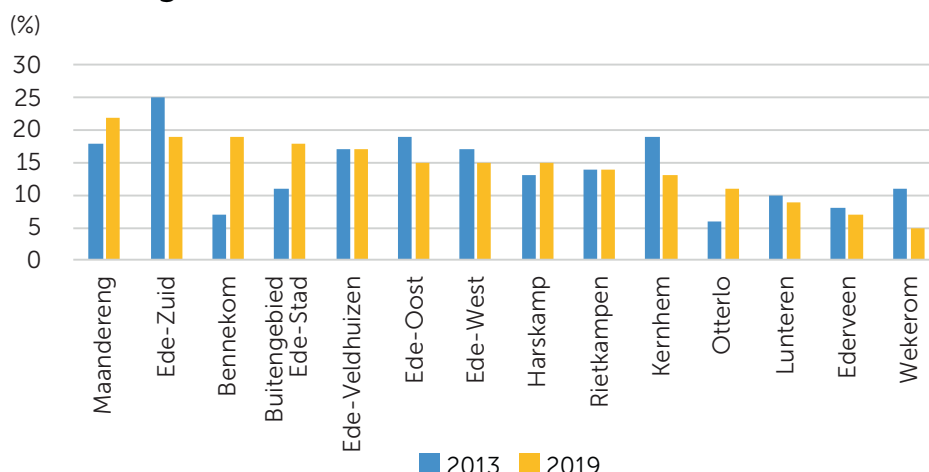
Bron: Sociale Monitor.

Geen informatie beschikbaar voor Buitengebied Ede-Stad.

Een andere dimensie van de sociale leefomgeving is de kwaliteit van het sociale leven van inwoners. Een manier om die kwaliteit te meten is om aan inwoners te vragen hoe vaak ze zich eenzaam voelen. De wijken die op andere dimensies van de sociale leefomgeving zwakker scoren, scoren ook op deze dimensie minder goed dan gemiddeld. In sommige gebieden (zoals Bennekom en het Buitengebied

Ede-Stad) is voor inwoners het gevoel van eenzaamheid gemiddeld toegenomen sinds 2013, maar voor andere wijken (zoals Ede-Zuid en Ede-Oost) is er juist een afname van eenzaamheid te zien. Ook voor deze dimensie zijn de gevolgen van de coronacrisis nog niet in de cijfers terug te zien.

Burgers die zich soms of vaak eenzaam voelen

Bron: Leefbaarheidsmonitor.

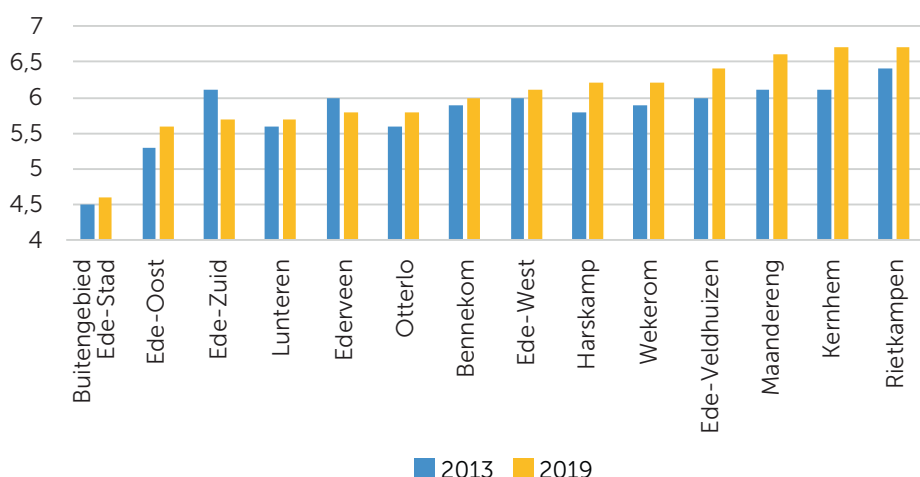
Geen info voor Veluwe Poort, Bedrijventerrein en de Klomp.

7.3 Fysieke leefomgeving

Er is aan inwoners van Ede gevraagd om een rapportcijfer te geven voor de kwaliteit van de fysieke omgeving in hun buurt. Deze rapportcijfers variëren sterk tussen de verschillende wijken en dorpen. Inwoners in het Buitengebied Ede-Stad zijn het minst tevreden over de fysieke omgeving en geven die in 2019 met een 4,6. Aan de andere kant van de schaal zijn inwoners van

Kernhem en Rietkampen in 2019 het meest tevreden met hun fysieke leefomgeving en waarderen die met een 6,7. Ten opzichte van 2013 zijn in 2019 bijna alle rapportcijfers gestegen, waarbij Ede-Zuid een opvallende uitzondering is. In Ede-Zuid is de score namelijk gedaald van een 6,1 naar een 5,7. Ook in Ederveen is sprake van een lichte daling.

Rapportcijfer kwaliteit fysieke omgeving

Bron: Leefbaarheidsmonitor.

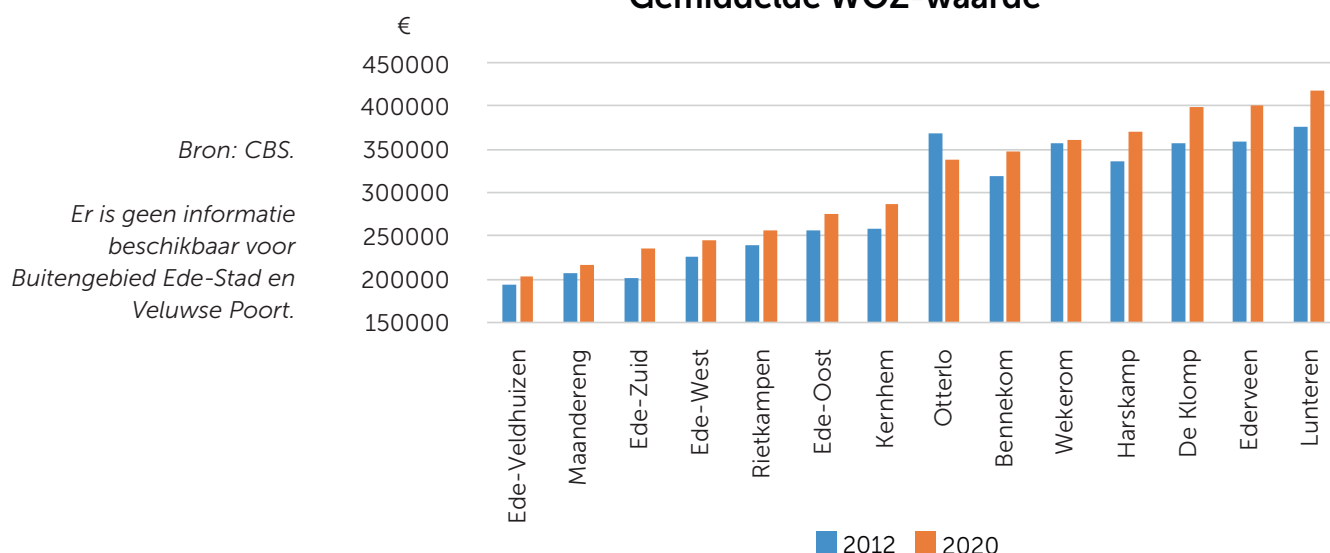
Voor Veluwe Poort en De Klomp (2019) is geen informatie beschikbaar. Gerangschikt naar meest recente score.

Een indicator van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving is de gemiddelde WOZ-waarde. De verschillen binnen de gemeente zijn fors. In 2020 lag de gemiddelde WOZ-waarde voor Ede-Veldhuizen, Maandereng, Ede-Zuid en Ede-West onder de 250.000 euro. De hoogste gemiddelde WOZ-waarden in hetzelfde jaar zijn voor Ederveen (400.000 euro) en Lunteren (418.000 euro).

Tussen 2012 en 2020 is de gemiddelde WOZ-waarde in Ede fors gestegen (behalve in Lunteren). Dit is in lijn met de stijging van de verkoopprijzen van woningen in het algemeen. Doordat de WOZ-waarde wordt berekend op basis van historische huizenprijzen zullen de WOZ-waarden de komende periode hoogstwaarschijnlijk blijven stijgen.

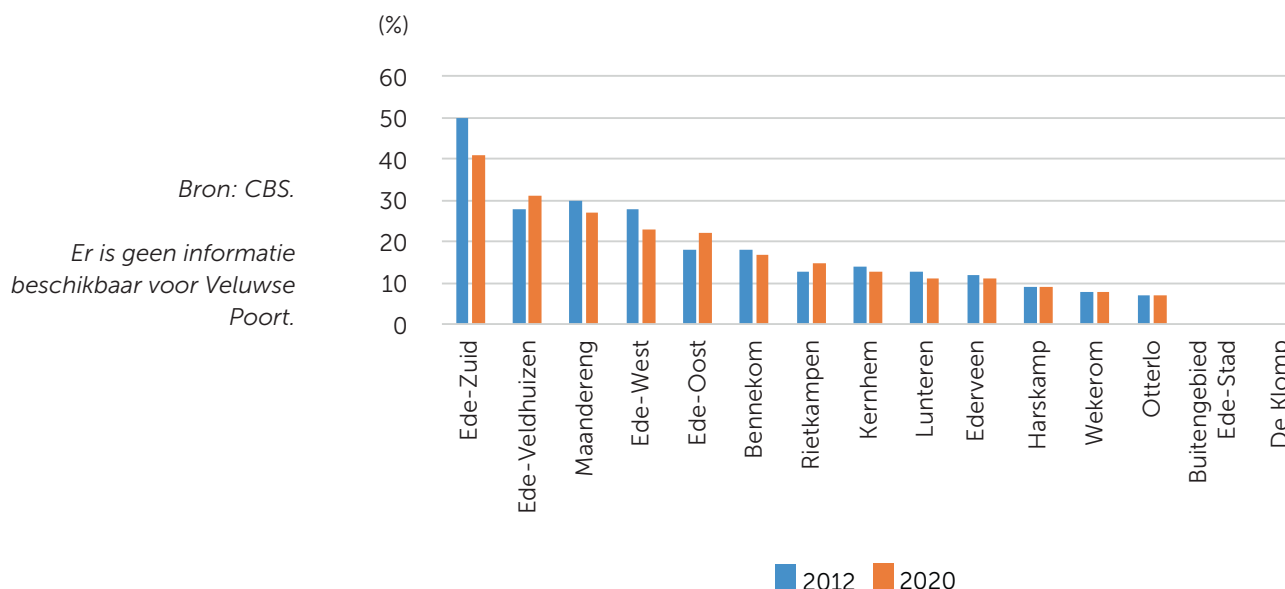
Gemiddelde WOZ-waarde

De sociale huurwoningen in Ede zijn niet gelijkmatig verdeeld over de verschillende wijken en dorpen. De woningcorporatie, die verantwoordelijk is voor de sociale huur, bezit relatief veel woningen in Ede-Zuid, Ede-Veldhuizen, Maandereng en Ede-West. In het Buitengebied Ede-Stad en De Klomp

bezit de woningcorporatie geen huizen. In Ede-Zuid, Maandereng en Ede-West is het percentage sociale huur tussen 2012 en 2020 gedaald, terwijl dit percentage in Ede-Veldhuizen en Ede-Oost is gestegen. In de andere gebieden is dit percentage ruwweg hetzelfde gebleven.

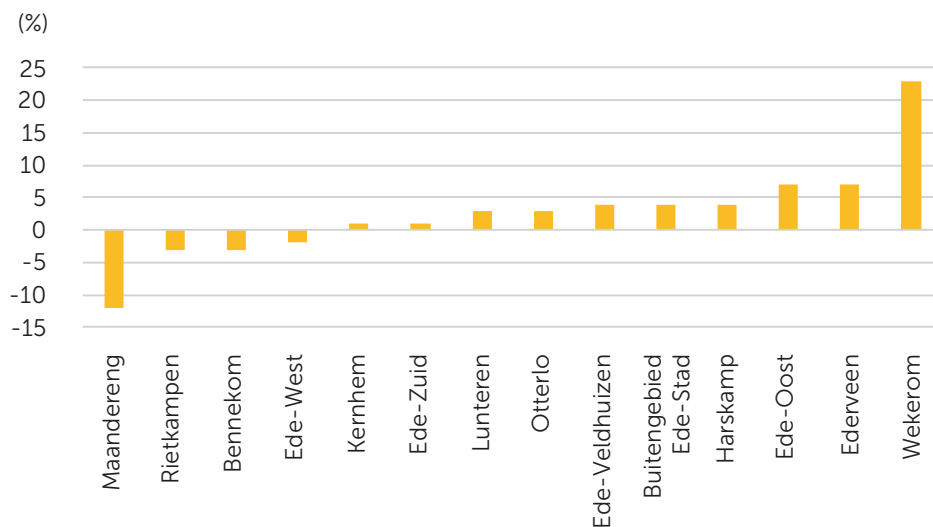
Woningen in bezit van woningcorporatie

Ter afsluiting kijken we naar hoe inwoners in 2019 zelf keken naar de ontwikkeling van hun buurt. Hiervoor is gekeken naar het aantal mensen dat vindt dat de buurt vooruit is gegaan minus het aantal mensen dat vindt dat de buurt achteruit is gegaan. Tien van de veertien wijken en dorpen waarvoor data beschikbaar is laten een overwegend positief beeld zien over de verandering van

de buurt. Hierbij valt op dat ook de inwoners van wijken zoals Ede-Zuid en Ede-Veldhuizen gemiddeld gezien hun buurt vooruit hebben zien gaan in 2019. Opvallende negatieve uitschieter is Maandereng, waar relatief veel inwoners hun buurt achteruit hebben zien gaan.

Buurt vooruit of achteruit gegaan in het afgelopen jaar, 2019

Bron: Leefbaarheidsmonitor.

Voor Veluwe Poort en De Klomp is geen informatie beschikbaar.

8. Bronnenlijst

Datasets	
CBS	Regionale kerncijfers
	Kerncijfers wijken en buurten
	Bevolking 15 tot 75 jaar; opleidingsniveau, wijken en buurten
	Banen van werknemers in december; economische activiteit (SBI2008), regio
	Landbouwtelling 2020
	Voorraad woningen; gemiddeld oppervlak; woningtype, bouwjaarklasse, regio
	Voorraad woningen; eigendom, type verhuurder, bewoning, regio
	Wmo-gebruik; aantal maatwerkarrangementen, regio
	Woningvoorraad; woningtype op 1 januari, regio
	Woontevredenheid; kenmerken woning, regio's
Gemeente Ede	Duurzame energiemonitor
	Inwoners aan het woord
	Leefbaarheidsmonitor
	Sociale monitor
Klimaatmonitor	Energieverbruik
	Hernieuwbare energie
	Uitstoot broeikasgassen
	Prestaties lokale samenleving
Locatus	Leegstand winkels Ede-Centrum
Politie	Geregistreerde misdrijven en aangiften; soort misdrijf, gemeente
	Geregistreerde misdrijven; soort misdrijf, wijk, buurt, maandcijfers
Provincie Gelderland	Provinciale werkgelegenheids enquête Gelderland
	Informatieplatform over stikstof
RIVM	Aerius monitor

Rapporten

Atrivé (in opdracht van gemeente Ede)	Naar een divers woonzorglandschap, 2021
Gemeente Ede	Dierbaar, Duurzaam, Dynamisch. Ontwerp Omgevingsvisie 2040, 2021.
Het PON	Behoeftte en participatie aan kunst & cultuur in Ede, 2020
NIDI / CBS	Verkenning Bevolking 2050, 2021
Platform 31	Herstel en perspectief in tijden van transitie Stedelijke trends en opgaven voor 2022 e.v., 2021
Vereniging Sport en Gemeenten	Maatrapport Monitor Sport en Gemeenten, 2021
Wereld Natuur Fonds	Living Planet Report Nederland. Natuur en landbouw verbonden, 2020

Gemeente Ede
Bergstraat 4
6711 DD Ede
T 14 0318
E info@ede.nl
I www.ede.nl

Disclaimer

Als u van mening bent dat er beeldmateriaal is gebruikt waarover u het beeldrecht heeft, neem dan contact op met de gemeente Ede via postbus 9022, 6710 HK Ede.

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen, in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën of enig andere manier.